

İflâs Masraf Avansı*

Konkurskostenvorschuss

Araş. Gör. Dr. Fatih Tahiroğlu**

ÖZ

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin birinci fıkrasında, iflâs talep eden alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan giderlerden sorumlu olduğu; ikinci fıkrasında ise, mahkemenin bu giderler ile iflâs kararının kanun yolları için gereken tüm tebliğ masraflarını avans olarak talep edeceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin amacı, devletin kamu kaynaklarının korunmasını sağlamak ve iflâs prosedürünün sürüncemede kalmasına engel olmaktır. İflâs masraf avansının yatırılması dava şartı olmayıp, mahkemenin iflâs kararı verebilmesi için gerekli olan şekli bir şart olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle, iflâs masraf avansının yargılamanın başında tensip zaptı ile talep edilmesi isabetli değildir. İflâs davasında mahkeme depo kararı ile birlikte alacaklıdan iflâs masraf avansını yatırmasını istemelidir. Bu durumda, mahkeme iflâs talep eden alacaklıya kesin süre vermeli ve bu süre içinde avans yatırılmazsa, iflâs

* Bu makale, Türk-Alman Üniversitesi tarafından 25 Mayıs 2023 tarihinde düzenlenen “Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Meseleleri Ulusal Sempozyumu”nda sunulan tebliğden geliştirilerek hazırlanmıştır. Makalede kullanılan Almanca kaynaklar, TÜBİTAK 2219 Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Bursu kapsamında Heidelberg Üniversitesi Institut für ausländisches und internationales Privat- und Wirtschaftsrecht kütüphanesinden temin edilmiştir. Desteklerinden dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederim.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (fatih@istanbul.edu.tr). ORCID: 0000-0002-6382-4942.

davasını reddetmelidir. Bununla birlikte, iflâs masraf avansını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi, borçlunun kendi iflâsını istemesinin zorunlu olduğu doğrudan iflâs hâllerinde uygulama alanı bulmamalıdır. Öte yandan, iflâs masraf avansının yüksek miktarlara ulaşabildiği ve iflâs talep eden alacaklıların bu avansı ödemekte zorluk yaşadıkları, yargı kararlarından anlaşılmaktadır. Bu nedenle, ödeme gücünden yoksun olan kişilerin mahkemeye erişimlerini sağlamak adına, iflâs masraf avansı açısından adli yardım kurumunun etkili bir şekilde işletilmesi büyük önem arz etmektedir. Son olarak, iflâs masraf avansı ile karşılanan masraflar masa masrafı olarak kabul edilmeli ve İcra ve İflâs Kanunu'nun 248. maddesi gereği tasfiye sonunda alacaklıya öncelikle ödenmelidir.

Anahtar Kelimeler: *İflâs masraf avansı, iflâs giderleri, masa masrafı, dava şartı, adli yardım.*

Bankruptcy Expense Advance

ABSTRACT

In the first paragraph of Article 160 of the Enforcement and Bankruptcy Law, it is regulated that the creditor requesting bankruptcy is responsible for the expenses until the first creditors' meeting; and in the second paragraph, it is regulated that the court shall request these expenses and all the notification expenses required for the legal remedies of the bankruptcy decision as an advance payment. The purpose of this regulation is to ensure the protection of the state's public resources and to prevent the bankruptcy procedure from being dragged on. The deposit of the bankruptcy expense advance is not a procedural requirement, but can be considered a formal condition required for the court to issue a bankruptcy decision. Therefore, it is not appropriate to request the bankruptcy expense advance with a preliminary record at the beginning of the proceeding. In the bankruptcy case, the court should request the creditor to deposit the bankruptcy expense advance together with the deposit decision. In this case, the court must give a peremptory term to the creditor requesting bankruptcy and if the advance payment is not

made within this peremptory term, the bankruptcy case must be dismissed. However, Article 160 of the Execution and Bankruptcy Law, which regulates the advance payment for bankruptcy expenses, should not apply in cases of direct bankruptcy where the debtor is obliged to request its own bankruptcy. On the other hand, it is understood from the court decisions that the advance on bankruptcy expenses can reach high amounts and creditors requesting bankruptcy have difficulty in paying this advance. Therefore, in order to ensure that people who lack the financial means have access to the court, it is of great importance that the legal aid institution is operated effectively in terms of the advance on bankruptcy expenses. Finally, the expenses covered by the advance on bankruptcy expenses should be considered as desk expenses and should be paid to the creditor first at the end of the liquidation in accordance with Article 248 of the Enforcement and Bankruptcy Law.

Keywords: *Bankruptcy expense advance, bankruptcy expenses, desk expense, procedural requirement, legal aid.*

GİRİŞ

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin birinci fıkrasında, iflâs talep eden alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar ortaya çıkan masraflardan sorumlu olduğu; ikinci fıkrasında ise, mahkemenin bu masraflar ile iflâs kararının kanun yolları için gereken tüm tebliğ masraflarını avans olarak isteyeceği düzenlenmiştir. Ancak iflâs prosedürü yürütülüyorsa, yani henüz sona ermemişse, alacaklının sorumluluğu masa malvarlığının sorumluluğuna kıyasla tali (ikincil) niteliktedir¹. Nitekim ortaya çıkan masraflardan öncelikle masa

¹ Werner Baumann, *Die Konkurseröffnung nach dem Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1979, s. 94; Philippe Nordmann, *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs II*, (Hrsg.) Adrian Staehelin/ Thomas Bauer/ Daniel Staehelin, 2. Aufl., Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2010, Art. 169 N. 6; kesin bir sorumluluk olmadığı şeklinde bkz. Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 1090; Baki

malvarlığı sorumludur². Alacaklının sorumluluğu ancak masa malvarlığının yeterli olmaması hâlinde söz konusu olur³.

Bu bağlamda, İsviçre hukukunda doktrinde⁴ ve yargı kararlarında⁵, birden fazla alacaklının iflâs talebinde bulunması hâlinde, iflâs masraf avansının tamamından her bir alacaklının müteselsilen sorumlu olduğu belirtilmektedir. Nitekim Türk hukukunda da yargı kararlarında, birden fazla alacaklının iflâs talebinde bulunması hâlinde, iflâsın tekliği ilkesi gereği, her bir alacaklı için ayrı ayrı masraf avansı yatırılmasının gerekmediği, tek bir avansın yatırılmasının yeterli olduğu kabul edilmektedir⁶.

Kuru/ Burak Aydın, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 368.

² Nordmann, Art. 169 N. 6.

³ Philip Talbot, *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG*, (Hrsg.) Jolanta Kren Kostkiewicz/ Dominik Vock, 4. Aufl., Schulthess Juristische Medien AG, Zürich-Basel-Genf, 2017, Art. 169 N. 3. Bu konu hakkında aşağıda bkz. VIII.

⁴ Talbot, Art. 169 N. 4; Eugen Fritschi, *Verfahrensfragen bei der Konkurseröffnung*, Schulthess Juristische Medien AG, 2010, s. 210; Nordmann, Art. 169 N. 9; Jolanta Kren Kostkiewicz, *SchKG Kommentar Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen*, 20. Aufl., Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2020, Art. 169 N. 7.

⁵ BGE 53 III 156, 158; Urteil (Zürich, Obergericht) vom 11.11.1994 (ZR, 94/1995, s. 179).

⁶ “[...] İflas isteyen alacaklı, İİK’nın 181. maddesi yollamasıyla 160. maddesi uyarınca, birinci alacaklılar toplantısına kadar gerekli masrafları mahkeme veznesine peşin olarak yatırmak zorunda olup, söz konusu husus özel olarak düzenlenmiş bir dava şartıdır. Bu giderler, iflas ilanı, defter tutulması, muhafaza tedbirleri ve iflasın açıldığı için gereken yerlere bildirilmesi gibi birinci alacaklılar toplantısına kadar yapılacak işlemler için gerekli olan giderlerdir. Bu giderler, iflasın tekliği ilkesi gereği, iflas isteyen alacaklı sayısından bağımsız olarak, bir kez yapılacak giderlerdir. Diğer bir anlatımla her bir alacaklı için bu giderlerin ayrı ayrı yapılması gibi bir durum söz konusu değildir. O halde, birden fazla alacaklı tarafından birlikte iflas davası açılması halinde tek masraf avansı yatırılması yeterlidir. Somut olayda, iflas isteyen davacı alacaklılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı olmasına rağmen, iflasın tekliği ilkesi gereği tüm davacılardan tek iflas avansı alınması gerekir. Mahkemece bu husus nazara alınmadan her bir alacaklının

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin bir amacı, iflâs masraflarını güvence altına alarak devletin kamu kaynaklarını korumaktır⁷. Bir başka deyişle, bu hükmün temelinde, devletin iflâs masraflarını üstlenmek zorunda kalmasını önleme düşüncesi yatmaktadır⁸. Bu düzenlemenin bir diğer amacı da iflâs prosedürünün sürüncemede kalmasına engel olmaktadır⁹.

Bununla birlikte, İsviçre hukukunda doktrinde, alacaklıların iflâs masraflarından bu şekilde sorumlu tutulmasına yönelik çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Buna göre, alacaklılar önemli miktarlara ulaşabilen ve baştan tam olarak öngörülemeyen iflâs giderlerinden çekindikleri için iflâs talebinde bulunmaktan kaçınabilirler¹⁰. Bu durum, iflâsın çok geç, yani alacaklıların alacağını karşılayabilecek malvarlıkları tüketildikten sonra açılmasına da neden olabilir¹¹. Böylece mevcut düzenleme

ayrı ayrı olmak üzere 18.000,00 TL iflas ve iflas ilan giderlerini mahkeme veznesine depo etmeleri için ara karar tesis edilerek, davacıların bu giderlerin karşılanmasına yönelik adli yardım talepleri de reddedilerek, söz konusu masraflar kesin süreye rağmen yatırılmadığı gerekçesiyle, davanın ayrı ayrı usulden reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir [...]” Yarg. 6. HD., E. 2022/5408, K. 2023/980, T. 9.3.2023, (Lexpera); aynı yönde bkz. Yarg. 6. HD., E. 2023/968, K. 2023/750, T. 27.2.2023, (Lexpera).

⁷ İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin karşılığını oluşturan İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesi bakımından bkz. Franco Lorandi/Rico A. Camponovo, “Ein Vorschlag zur Revision des SchKG – Kautionspflicht, Vorschusspflicht, Armenrecht und Art. 169 SchKG bei Konkurs- und Nachlassmassen im Visier”, *Der Schweizer Treuhänder*, 7-8/92, s. 428; Nordmann, Art. 169 N. 2.

⁸ İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin karşılığını oluşturan İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesi açısından bkz. Franco Lorandi, “Gedanken zur Effektivität unseres Systems zur Vollstreckung von Geldforderungen”, *AJP/PJA*, 11/2020 s. 1417.

⁹ Karş. Murat Atalı/ İbrahim Ermenek/ Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku*, 8. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 555.

¹⁰ Lorandi/Camponovo, s. 428; Nordmann, Art. 169 N. 5.

¹¹ Adrian Staehelin, “Die Revision des SchKG”, *BlSchK*, 1990, s. 171; Nordmann, Art. 169 N. 5.

istemedenden de olsa malvarlığı değerlerinin önemli ölçüde yok olmasına yol açabilmektedir¹².

Nitekim bu sebeple İsviçre hukukunda doktrinde bir görüş, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin karşılığı olan İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesinin, yerine herhangi bir ikame düzenleme getirilmeksizin, tamamen kaldırılmasını savunmaktadır¹³. Benzer şekilde, doktrinde bir başka görüş, iflâsın açılması esasen hem diğer alacaklıların hem de kamunun menfaatini ilgilendirdiği için, tüm masrafların tek bir alacaklı tarafından karşılanmasının makul olmadığını belirtilerek, iflâs masraf avansı yükümlülüğünün tamamen kaldırılması gerektiğini ifade etmektedir¹⁴. Ancak İsviçre kanun koyucusu, bu görüşlere rağmen söz konusu hükmü yürürlükten kaldırmamıştır¹⁵.

Türk hukukuna bakıldığında ise, bazı yargı kararlarında tarafların iflâs masraf avansının yüksek olduğunu belirttikleri görülmektedir¹⁶. Yine bir Bölge Adliye Mahkemesi kararında, karşı oy

¹² Lorandi, s. 1418.

¹³ Staehelin, s. 171; Lorandi/Camponovo, s. 428; Lorandi, s. 1418.

¹⁴ Talbot, Art. 169 N. 11.

¹⁵ Nordmann, Art. 169 N. 5.

¹⁶ “[...] İstinaf yasa yoluna başvuran davacı vekili istinaf dilekçesinde özetle: Davanın açılış tarihinin 23.06.2009 olduğunu, 52 celse boyunca sürdüğünü ve yargılama sürüncemede bırakıldıktan sonra taraflarına fahiş miktarda iflas avansı yatırılması hususunda kesin süre verildiğini, davada kooperatif kayıtlarının kooperatif merkezinde olmasına rağmen bir türlü dosyaya kazandırılmadığını, gerekli incelemelerin yapılmadığını, eksik inceleme ile karar verildiğini ve kooperatif kayıtlarının dosyaya alınmadan bilirkişi raporu aldırıldığını, tüm bu işlemler neticesinde iflas avansının yatırılmaması sebebiyle davanın usulden reddedilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğunu beyan ederek yerel mahkeme kararının kaldırılmasını talep etmiştir. [...]” Ankara BAM 23. HD., E. 2021/617, K. 2021/626, T. 14.4.2021, (Lexpera); [...] Davacı vekili istinaf dilekçesinde özetle: İflas avansı miktarının fazlalığı nedeniyle anılan miktarın mahkeme veznesine yatırılmadığını, sürenin uzatılmasına ilişkin talepleri ile ilgili olumlu olumsuz bir değerlendirme yapılmadığını, covid 19 salgının başlamasıyla beraber ticari hayatta bir takım belirsizlikler yaşandığını ve ekonominin durma noktasına geldiğini bu sebeplerle belirlenen miktarın taraflarınca yatırılmadığını, kesin sürenin makul olmadığını ve usulüne uygun olarak verilmediğini, avans miktarının

yazısında, işçilerin iflâs masraf avansını bireysel olarak karşılamalarının, ekonomik güçlerini aşabilecek düzeyde olabileceği belirtilmiştir¹⁷.

Bunun yanı sıra, Türk hukukunda İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesiyle ilgili başka tartışmalar ve meseleler de bulunmaktadır. Bu kapsamda, iflâs masraf avansının uygulama alanı, hukukî niteliği, ne zaman talep edileceği gibi konularda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Ayrıca iflâs masraf avansının kapsamının ve miktarının da mevzuatta açık bir şekilde belirlenmediği görülmektedir.

İflâs masraf avansını ele alan bu çalışmada öncelikle, İsviçre hukukuyla karşılaştırmalı olarak, iflâs masraf avansına ilişkin hukukî düzenlemeye ve bu düzenlemenin tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Daha sonra ise sırasıyla iflâs masraf avansının kapsamı ve miktarı, hukukî niteliği, ne zaman talep edileceği, uygulama alanı, adlî yardım imkânı, yatırılmamasının sonuçları ve geri alınması incelenmiştir.

I. İFLÂS MASRAF AVANSINA İLİŞKİN HUKUKÎ DÜZENLEME VE TARİHSEL GELİŞİMİ

İflâs masraf avansı İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, *"İflas isteyen alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumludur"* (f. 1). *"Mahkeme, bu masraflar ile iflas kararının kanun yolları için gerekli bütün tebliğ masraflarının peşin verilmesini ister"* (f. 2). İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin karşılığı olan İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesi ise şu şekildedir: *"İflâs talep eden kişi, aktif malvarlığının*

hakimin takdirinde olduğunu, hak arama hakkını ortadan kaldırıcı nitelikte olduğunu, iflas avansına ilişkin bu kadar yüksek miktarda hüküm kurulmasının ülkemizde iflasların engellenmesine yol açtığını beyan ederek, yerel mahkeme kararının istinaf incelemesi neticesinde kaldırılmasını, yeniden yargılama yapılarak davalının iflasına karar verilmesini talep etmiştir. [...]" Ankara BAM 23. HD., E. 2021/1114, K. 2021/988, T. 23.6.2021, (Lexpera).

¹⁷ [...] Diğer taraftan iflas davalarının tartışmasız gereği "iflas avansı" (İİK m.160) da her bir işçinin tek başına altından kalkabileceği bir husus değildir. Üretime yönelik çalışan bir işletmenin iflas tasfiyesi giderlerinin peşin yatırılması bireysel anlamda işçilerin ekonomik gücünü aşabilecek düzeyde olabilir. [...] Ankara BAM 23. HD., E. 2024/938, K. 2024/1022, T. 9.7.2024, Karşı Oy Yazısı, (Lexpera).

bulunmamasından dolayı iflâs tasfiyesinin tatiline kadar (m. 230) ya da alacaklıların davetine kadar (m. 232) ortaya çıkan masraflardan sorumludur” (f. 1). “Mahkeme alacaklıdan uygun bir masraf avansı talep edebilir” (f. 2)¹⁸.

Bu noktada, her iki maddenin de zaman içerisinde değişikliğe uğramış olduğunu belirtmek gerekir. Nitekim İcra ve İflâs Kanunu’nun 160. maddesi ilk hâli şu şekildeydi: *“İflas isteyen alacaklı ilk alacaklılar toplanmasına kadar olan masraflardan mes’uldür” (f. 1). “Mahkeme masraflarının peşin verilmesini isteyebilir (f. 2)”*. 1965 yılında 538 sayılı Kanun’la¹⁹ yapılan değişiklikle madde şu şekli almıştır: *“İflas isteyen alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumludur” (f. 1). “Mahkeme, masrafların peşin verilmesini ister (f. 2)”*. Bu değişikliğin gerekçesi, mahkemeye masraf avansını zorunlu olarak talep etme yetkisi verilerek, iflâs dairesinin masraf alınmadığı için gerekli bildirimleri yapamaması ve iflâs kararının ilan edilememesi gibi aksaklıkların önüne geçme amacı olarak açıklanmıştır²⁰. Görüldüğü üzere, bu değişiklikle mahkemenin iflâs avansını talep edip etmeme konusundaki takdir yetkisi kaldırılmıştır.

1988 yılında ise, maddenin ikinci fıkrası 3494 sayılı Kanun’la²¹ değiştirilerek bugünkü hâlini almıştır. Bu değişiklik ile iflâs kararının

¹⁸ Hüküm şu şekildedir: *“Wer das Konkursbegehren stellt, haftet für die Kosten, die bis und mit der Einstellung des Konkurses mangels Aktiven (Art. 230) oder bis zum Schuldenruf (Art. 232) entstehen” (f. 1). “Das Gericht kann von dem Gläubiger einen entsprechenden Kostenvorschuss verlangen” (f. 2).*

¹⁹ 538 sayılı 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun, R.G., 06.03.1965, S. 11946.

²⁰ Bkz. 538 sayılı 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun’un gerekçesi (Mustafa Oskay/Coşkun Koçak/Adnan Deynekli/Ayhan Doğan, *İİK Şerhi 100-176/b Maddeler*, C. 3, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s. 3900).

²¹ 3494 sayılı 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, 3182 Sayılı Bankalar Kanununun İki Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun, R.G., 25.11.1988, S. 20000.

kesinleşmesini sağlamak amacıyla tebliğ masraflarının taraflardan avans olarak alınması zorunlu hâle getirilmiştir²².

İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesi ise, 1994 yılında yapılan ve 1997 yılında yürürlüğe giren değişiklikle bugünkü şeklini almıştır²³. 1994 revizyonu öncesinde, maddeye göre, iflâs talep eden alacaklı, ilk alacaklılar toplanmasına (m. 235) kadar ortaya çıkan masraflardan sorumluydu²⁴. Ancak 1994 revizyonuyla bu sorumluluk daraltılmış ve alacaklının yükümlülüğü, aktif malvarlığı bulunmaması nedeniyle tasfiyenin tatil edilmesine (m. 230) veya alacaklıların davetine (m. 232) kadar olan masraflarla sınırlandırılmıştır²⁵. Çünkü en geç bu aşamada, iflâsın yürütülmesi için yeterli malvarlığının olup olmadığı tespit edildiğinden, söz konusu düzenleme yerinde görülmektedir²⁶. Nitekim yeterli malvarlığı mevcutsa, alacaklının daha fazla sorumluluk altına girmesi gerekmez²⁷.

Aynı kanun değişikliği ile İcra ve İflâs Kanunu'nun 181. maddesini²⁸ karşılayan İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 194. maddesinde de değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle, sermaye şirketlerine ve kooperatiflere karşı doğrudan iflâsı düzenleyen İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 192. maddesi açısından iflâs masraf avansına ilişkin 169. maddenin uygulama alanı bulmayacağı açıkça hüküm altına alınmıştır²⁹.

²² Bkz. 3494 sayılı 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, 3182 Sayılı Bankalar Kanununun İki Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun'un gerekçesi (Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan, s. 3900).

²³ Fassung gemäss Ziff. I des BG vom 16. Dez. 1994, in Kraft seit 1. Jan. 1997 (AS 1995 1227; BBI 1991 III 1).

²⁴ Hüküm şu şekildeydi: *“Der Gläubiger, welcher das Konkursbegehren stellt, haftet für die bis zur ersten Gläubigerversammlung (Art. 235) entstehenden Kosten”* (f. 1).

²⁵ Nordmann, Art. 169 N. 4.

²⁶ Botschaft, s. 110; Nordmann, Art. 169 N. 4.

²⁷ Botschaft, s. 110; Nordmann, Art. 169 N. 4.

²⁸ İcra ve İflâs Kanunu'nun 181. maddesine göre, *“159, 160, 164, 165 ve 166 ncı maddeler bu fasıl hükmüne göre vukua gelen iflaslara da tatbik olunur.”*

²⁹ Bu konu hakkında ayrıca bkz. Botschaft, s. 118, 119.

Bundan sonra, İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesinde bir değişiklik yapılması daha gündeme gelmiş, 2015 yılında Federal Konsey tarafından hazırlanan tasarıyla, alacaklıların borçluya karşı haklarını kullanırken karşılaştıkları engelleri ortadan kaldırarak iflâs hukukunun kötüye kullanılmasını zorlaştırmak amaçlanmıştır³⁰. Nitekim tasarıda, borçlunun bir tüzel kişi olması hâlinde, şirket tarafından atanan ve ticaret siciline kaydedilen üst yönetim ve idare organının son üyelerinin, belirli koşullar altında iflâs masraflarından müteselsilen sorumlu tutulması öngörülmüştür³¹. Ancak bu değişiklik önerisi eleştirilmiş ve yasalaşmamıştır³².

Görüldüğü üzere, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin ilk hâli, İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 169. maddesinin değişiklik öncesi düzenlemesiyle aynı içeriğe sahipti. Ancak sonraki değişikliklerle birlikte iki hukuk sistemi arasında farklılıklar oluşmuştur.

II. İFLÂS MASRAF AVANSININ KAPSAMI VE MİKTARI

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin birinci fıkrasında, iflâs talep eden alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumlu olduğu; ikinci fıkrasında ise, mahkemenin bu masraflar ile iflâs kararının kanun yolları için gereken tüm tebliğ masraflarını avans olarak talep edeceği düzenlenmiştir. Ancak Kanun'da iflâs masraf avansının hangi masraf kalemlerinden oluştuğu açıkça belirtilmemiştir.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi dikkate alındığında, iflâs masraf avansının kapsamına birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masraflar ile iflâs kararının kanun yolları için gerekli olan tüm tebliğ masraflarının dâhil olduğu söylenebilir (İİK m. 160)³³.

Birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masraflara şunlar örnek olarak sayılabilir: re'sen alınacak muhafaza tedbirleri (m. 159/1)

³⁰ Talbot, Art. 169 N. 10.

³¹ Talbot, Art. 169 N. 10.

³² Talbot, Art. 169 N. 10.

³³ Kuru, El Kitabı, s. 1117; S. Serhat Kırtıloğlu, *İflâs Davası*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 200.

ıflâs kararının harçlandırılması, ilgili yerlere bildirilmesi ve ilanı (m. 166), defter tutulması (m. 208), ıflâs dairesince alınacak teminat tedbirleri (m. 210), defteri tutulan mallar için yapılacak kıymet takdiri (m. 214), gerekmesi durumunda tasfiyenin tatili kararının ilanı (m. 217), basit tasfiye kararının ilanı (m. 218/II), adi tasfiyenin ilanı (m. 219) için yapılması gereken harcamalardır³⁴.

Görüldüğü üzere, ıflâs masraf avansından karşılanacak giderlerin bir kısmı ıflâs yargılaması sırasında ortaya çıkarken -örneğin, İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesi gereği mahkemece alınacak muhafaza tedbirlerinin gerektirdiği masraflar-, büyük bir kısmı ıflâs kararının verilmesinden sonra, tasfiye sürecinin başlangıç aşamasında gerçekleştirilecek işlemler nedeniyle doğmaktadır³⁵. Bu noktada, ıflâs masraf avansının kapsamını daha iyi tespit edebilmek için, yargılamada söz konusu olabilecek diğer avans türleriyle arasındaki farkı ortaya koymak gerekmektedir.

³⁴ Bu konu hakkında genel olarak bkz. Burhan Gürdoğan, *İflâs Hukuku Dersleri*, Ajans-Türk Matbaası, Ankara, 1966, s. 35; Eyüp Sabri Erman, "Kambiyo Senetlerine Müstenit İflâs", *AD*, S. 7-10, 1967, s. 550; Necmeddin M. Berkin, *İflâs Hukuku*, 4. Bs., Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1972, s. 142; Kuru, El Kitabı, s. 1090; Kuru/Aydın, s. 367-368; Oğuz Atalay, *Anonim Şirketlerin İflâsı*, İzmir, 1996, s. 97; Oğuz Atalay, "Bankaların İflas Sebepleri ve İflas Davası", *İzBD*, S. 2, 1997 s. 122; Sümer Altay, *Türk İflâs Hukuku*, C. I, Vedat Kitapçılık, 2004, s. 140; İbrahim Aşık/*Yakup Oruç*/Ozan Tok/Ömer Faruk Saçar, *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s. 565; Yakup Oruç/Furkan Bilge, "Türk İflâs Hukukunda Tasfiye Masrafları Bağlamında İflâs Tasfiyesinin Akıbetinin Belirlenmesi", *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 2, 2024, s. 713; "[...] İflas isteyen alacaklı, İİK'nın 181. maddesi yollamasıyla 160. maddesi uyarınca, birinci alacaklılar toplantısına kadar gerekli masrafları mahkeme veznesine peşin olarak yatırmak zorunda olup, söz konusu husus özel olarak düzenlenmiş bir dava şartıdır. Bu giderler, iflas ilanı, defter tutulması, muhafaza tedbirleri ve iflasın açıldığının gereken yerlere bildirilmesi gibi birinci alacaklılar toplantısına kadar yapılacak işlemler için gerekli olan giderlerdir [...]" Yarg. 6. HD., E. 2022/5408 K. 2023/980, T. 9.3.2023, (Lexpera).

³⁵ Benzer şekilde bkz. ve karş. Oruç/Bilge, s. 713.

İflâs davasındaki masraflar da esasen diğer davalardaki yargılama giderleri gibidir³⁶. Nitekim bu dava açılırken diğer davalarda olduğu gibi dava şartı olan gider avansı yatırılır (HMK m. 114/1-g; 120/1)³⁷. Gider avansı, davanın yürütülmesi açısından gerekli olan tebligat gibi dosya kapsamında yapılması zorunlu olan işlemlerle ilgili masraflar için yatırılan avanstır³⁸. Yine bu davada ikamesi talep edilen deliller için yargılama sırasında delil avansı da yatırılır (HMK m. 324). Delil avansı, delillerin dava dosyasına sunulması, dinlenmesi ve yargılamaya getirilmesi için ihtiyaç duyulan masrafları karşılamak üzere yatırılan avanstır³⁹.

İflâs masraf avansı ise, her ne kadar bazen iflâs yargılaması sırasında ortaya çıkan masraflar için gerekli olsa da, esasen yargılamayı yürütmek için değil, iflâs ve tasfiye sürecine ilişkin işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla alınmaktadır. Bu yönüyle, iflâs masraf avansı, gider avansının ve delil avansının kapsamı dışında kalan,

³⁶ Berkin, İflâs, s. 141; Kuru, El Kitabı, s. 1090; Kuru/Aydın, s. 367; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku*, 10. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 588; Kırtıloğlu, s. 116; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 550.

³⁷ Kuru, El Kitabı, s. 1114; Hakan Pekcanıtez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 10. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 415; Abdurrahim Karşı, *İcra ve İflas Hukuku Esasları*, 4. Bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s. 787; Mustafa Serdar Özbek, *Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı*, 4. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 186; “[...] Alacaklının iflas davası açarken, normal alacak davasında olduğu gibi, gider avansı yatırması gerekir (HMK.114/l-g, m. 120). Bu gider avansı, davacı alacaklının (İİK. m. 160 gereğince) depo kararı üzerine yatırması gereken iflas masraf avansından farklıdır. Gider avansı, iflas davasını açarken yatırılır (HMK m. 120), iflas masraf avansı (İİK. m. 160) ise, depo kararı üzerine yatırılır [...]” Yarg. HGK., E. 2012/1180, K. 2012/1182, T. 12.12.2012, Karşı oy yazısı, (Lexpera).

³⁸ Hakan Pekcanıtez/Oğuz Atalay/Muhammet Özkes, *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 11. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 571; Oğuz Atalay, *Pekcanıtez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, 15. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 2400; Özbek, s. 139.

³⁹ Pekcanıtez/Atalay/Özkes, s. 571; Atalay, Pekcanıtez Usûl, s. 2400; Özbek, s. 139.

doğrudan iflâs sürecinin yürütölmesine hizmet eden masraflar bakımından uygulama alanı bulur. Örneğin, yukarıda belirtildiği üzere, iflâs yargılaması sırasında İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesi gereği mahkemece alınabilecek muhafaza tedbirlerine ilişkin masraflar iflâs masraf avansının kapsamına girer. Buna karşılık, gider avansının kapsamına giren tebligat masrafları veya delil avansının kapsamına giren tanık ve bilirkişi masrafları iflâs masraf avansının konusunu oluşturmaz.

Bu noktada, iflâs talep eden alacaklının tasfiyenin tatil edilmesi hâlinde ya da basit tasfiye usûlünün uygulanması durumunda masraflardan hangi aşamaya kadar sorumlu olacağı meselesi üzerinde durulmalıdır. Şöyle ki, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin birinci fıkrasında, iflâs talep eden alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masraflarda sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Oysa basit tasfiye usulünde alacaklılar toplanması yoktur⁴⁰. Keza tasfiyenin tatil edilmesi hâlinde de bir tasfiye söz konusu olmadığından, alacaklılar toplanması da söz konusu olmaz⁴¹.

Kanaatimizce basit tasfiye usulünün uygulanması durumunda, iflâs isteyen alacaklı iflâs dairesinin tasfiyenin bu usûle göre yapılmasına karar verip bunu ilân etmesine kadar ortaya çıkan masraflardan sorumlu tutulmalı, bu ilândan sonra doğan masraflardan ise sorumlu olmamalıdır⁴². Nitekim İcra ve İflâs Kanunu'nun 218. maddesinin ikinci fıkrasında, söz konusu ilân üzerine alacaklılardan birinin masrafları peşin ödeyerek tasfiyenin adi usûle göre yapılmasını talep edebileceği düzenlenmiştir (c. 2). Benzer şekilde, tasfiyenin tatiline karar verilmesi

⁴⁰ Kuru, El Kitabı, s. 1387; Kuru/Aydın, s. 476; Saim Üstündağ, *İflâs Hukuku*, 8. Bs., İstanbul 2009, s. 219; Seyithan Deliduman, *İflâs Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 51; Güray Erdönmez, *İflâsta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 32; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 480; Bununla birlikte, iflâs dairesi gerekli görürse, alacaklıları toplantıya çağırabilir (Kuru, El Kitabı, s. 1387; Deliduman, Alacaklılar Toplanması, s. 51; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 480; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 604).

⁴¹ Deliduman, Alacaklılar Toplanması, s. 53.

⁴² Oruç/Bilge, s. 715.

durumunda da iflâs talep eden alacaklı bu kararın ilan edilmesine kadar doğan masraflardan sorumlu tutulabilir⁴³.

İflâs masraf avansının miktarı konusunda da İcra ve İflas Kanunu'nda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Oysa gider avansı ve konkordato gider avansının miktarı, ilgili mevzuat gereği Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan tarifelerle belirlenmektedir. İflâs masraf avansına ilişkin bir düzenleme bulunmaması ise, mahkemeler arasında farklı uygulamalara yol açabilecek niteliktedir. Ayrıca iflâs talep eden alacaklı iflâs başvurusunda bulunmadan önce yatırması gereken avans miktarını tam olarak bilemeyebileceğinden, bu durum öngörülebilirlik açısından da sorun teşkil edebilir. Nitekim uygulamada, iflâs talep eden alacaklının iflâs masraf avansı olarak (2024 yılı için) yaklaşık 50.000 ila 80.000 Türk lirası arasında bir miktar yatırdığı belirtilmektedir⁴⁴. Bu itibarla, iflâs masraf avansının kapsamına giren masraf kalemleri ve miktarı hakkında kanunî bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Bu sayede örneğin, iflâs kararının kanun yolları için gerekli olan tebliğ giderleri, iflâs kararının ilanı ve ilgili yerlere bildirilmesi, defter tutulması, iflâs dairesince alınacak teminat tedbirleri, defteri tutulan mallar için yapılacak kıymet takdiri ile tasfiyenin şekline (adi tasfiye veya basit tasfiye) ya da tasfiyenin tatili kararına ilişkin yapılacak ilan gibi masraf kalemleri ve bunların bedelleri açıkça belirlenebilir. Böyle bir düzenleme hem mahkemeler arasında farklı uygulamaların ortaya çıkmasını önleyebilir hem de alacaklılar için iflâs sürecine ilişkin masrafların daha öngörülebilir hâle gelmesini sağlayabilir.

III. İFLÂS MASRAF AVANSININ HUKUKÎ NİTELİĞİ

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi gereğince, mahkeme iflâs masraf avansını talep etmek zorundadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, mahkemenin iflâs masraf avansını talep edip etmemesi yönünde bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu noktada, iflâs masraf avansının hukukî niteliği tartışmalıdır.

⁴³ Oruç/Bilge, s. 715.

⁴⁴ Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 565.

Yargı kararlarında, iflâs masraf avansının yatırılması bir dava şartı olarak kabul edilmektedir⁴⁵. Doktrinde de bu yönde bir görüş mevcuttur⁴⁶. Ancak doktrinde ağırlıklı görüşe göre, iflâs masraf avansının yatırılması, yalnızca iflâs kararının verilebilmesi için gerekli şekli bir şarttır⁴⁷. Görüldüğü üzere, bu görüş iflâs masraf avansının yatırılmasını dava şartı olarak nitelendirmemektedir.

İsviçre hukukunda ise, mahkemenin avans talep edip etmeme konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır⁴⁸. Eğer mahkeme avans talep etmişse, bunun yatırılmasının dava şartı olduğu doktrinde kabul edilmektedir⁴⁹.

İflâs masraf avansının dava şartı olup olmadığını değerlendirebilmek için öncelikle dava şartlarının genel çerçevesine kısaca değinmek gerekir. Bir davada esas hakkında incelemeye geçilebilmesi ve esas hakkında karar verilebilmesi için bulunması veya

⁴⁵ “[...] 6100 sayılı HMK’nın 114/1.maddesinde dava şartları sayılmış ve 114/2 maddesinde ise “Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır.” hükmüne yer verilmiştir. İİK’nın 160.maddesi gereğince iflas isteyen alacaklı gerekli masrafları mahkeme veznesine peşin olarak yatırmak zorunda olup, söz konusu husus özel olarak düzenlenmiş bir dava şartıdır [...]” İstanbul BAM 45. HD., E. 2023/1596, K. 2023/1215, T. 13.9.2023, (Lexpera); aynı yönde bkz. İzmir BAM 17. HD., E. 2023/226 K. 2023/857, T. 4.5.2023, (Lexpera); Yarg. 6. HD., E. 2022/5408, K. 2023/980, T. 9.3.2023, (Lexpera); İzmir BAM 17. HD., E. 2022/2015, K. 2023/256, T. 15.2.2023, (Lexpera); İstanbul BAM 45. HD., E. 2021/21, K. 2021/526, T. 18.5.2021, (Lexpera).

⁴⁶ Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 565; Oruç/Bilge, s. 714.

⁴⁷ Kuru, El Kitabı, s. 1124; Atalay, Anonim Şirketler, s. 97; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 417; Ömer Ulukapı, *İcra ve İflâs Hukuku*, Mimoza Yayınları, Konya, 2015, s. 375; iflâs kararı verilebilmesi için karşılanması gereken bir şart olduğu yönünde bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, *İcra*, s. 555.

⁴⁸ Talbot, Art. 169 N. 7; Peter Diggelmann, *Kurzkomentar SchKG*, (Hrsg.) Daniel Hunkeler, 2. Aufl., Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2014, Art. 169 N. 5; Fritschi, s. 208.

⁴⁹ Talbot, Art. 169 N. 9; Diggelmann, Art. 169 N. 5; Fritschi, s. 208.

bulunmaması aranan koşullara dava şartları denir⁵⁰. Dava şartları genel dava şartları ve özel dava şartları olmak üzere ikiye ayrılır. Genel dava şartları, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin birinci fıkrasında sayılmıştır. Bunların yanında, çeşitli kanunlarda bazı davalar bakımından özel dava şartları da öngörülmüştür (HMK m. 114/2). Ancak bazı özel dava şartları açıkça bu şekilde adlandırılmamıştır. Dava şartlarının tanımı dikkate alındığında, bir şartın özel dava şartı olup olmadığını tespit edebilmek için öncelikle, bu şartın davanın esasının incelenmesini engelleyip engellemediğine bakmak gerekir⁵¹.

Bu çerçevede, iflâs masraf avansının yatırılmasının dava şartı olarak kabul edilmesi kanaatimizce isabetli değildir. Zira bu avans esasen yargılama faaliyetlerine ilişkin bir avans niteliğinde değildir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, iflâs masraf avansı esasen yargılamayı yürütmek için değil, iflâsa ve tasfiye sürecine ilişkin işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla alınmaktadır. Bu nedenle, söz konusu masraflar için talep edilen iflâs masraf avansının yatırılmaması

⁵⁰ Baki Kuru, "Dava Şartları", *Makaleler*, Arıkan, 2006, s. 149; Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C. II, 6. Bs., İstanbul, 2001, s. 1343-1344; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, *Medenî Usul Hukuku*, 10. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 327; Yavuz Alangoya/Kamil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, *Medenî Usul Hukuku Esasları*, 8. Bs., Beta İstanbul, 2011, s. 190; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 211-212; Hakan Pekcanitez, *Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 927; Süha Tanrıver, *Medenî Usûl Hukuku*, C. I, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 699; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, *Medenî Usûl Hukuku*, 7. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 338-339; L. Şanal Görgün/ Levent Börü/Mehmet Kodakoğlu, *Medenî Usûl Hukuku*, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 216; Alper Tunga Küçük, *Vakıaların Toplanması Açısından Teksif İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 98; Vildan Peksöz, "Hak Düşürücü Sürelerin Dava Şartı Olarak Nitelendirilme(me)si", *AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(1), 2024, s. 108; Servet Kantarcioğlu, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115. Maddesi Çerçevesinde Medenî Usûl Hukukunda Dava Şartlarının İncelenmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 11-12.

⁵¹ Pekcanitez, *Pekcanitez Usûl*, s. 950; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 218; Peksöz, s. 109; Kantarcioğlu, s. 51, 62-63.

İflâs davasının esasının incelenmesine engel teşkil etmez. Kaldı ki, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinden de iflâs masraf avansının yatırılmamasının davanın esasının incelenmesine engel olacağına dair bir sonuç çıkmamaktadır. Dolayısıyla bu avans yatırılmasa da hâkim iflâs davasının esasına girip yargılama yapabilir.

Bununla birlikte, iflâs talep eden alacaklı söz konusu iflâs masraf avansını yatırmadıkça, asliye ticaret mahkemesi iflâs kararı veremez⁵². Görüldüğü üzere, bu durumda iflâs masraf avansının yatırılmamış olması, davanın esastan incelenmesine engel teşkil etmese de, esas hakkında karar verilebilmesine engel teşkil eder. Bu nedenle, iflâs masraf avansının yatırılması, dava şartı niteliğinde olmasa da iflâs davasında karar verilebilmesi için yerine getirilmesi gereken bir şarttır. O hâlde, doktrinde de haklı olarak belirtildiği üzere, iflâs masraf avansının yatırılması, mahkemenin iflâs kararı verebilmesi için gerekli olan şekli bir şart olarak nitelendirilebilir⁵³. Bu durumda, iflâs talep eden alacaklıya kesin süre verilmeli ve bu süre içinde avans yatırılmazsa, mahkeme iflâs davasını reddetmelidir⁵⁴.

Öte yandan, aşağıda da ifade edileceği üzere, İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesi gereğince mahkemece muhafaza tedbirleri alınması söz konusu olursa, tedbirin gerektirdiği masraflar için iflâs masraf avansı yargılama sırasında talep edilebilir⁵⁵. Ancak bu durumda

⁵² Ejder Yılmaz, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 869; Atalay, Anonim Şirketler, s. 97; Atalay, Bankalar, 122; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 417, 419; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, *İcra*, s. 555; Timuçin Muşul, *İcra ve İflâs Hukuku*, 5. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 1294; Ulukapı, s. 375; L. Şanal Görgün/Levent Börü/Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 392. İsviçre hukuku açısından aynı yönde bkz. Dominik Vock/Danièle Meister-Müller, *SchKG-Klagen nach der Schweizerischen ZPO*, 2. Aufl., Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2018, s. 251.

⁵³ Kuru, El Kitabı, s. 1124; Atalay, Anonim Şirketler, s. 97; Pekcanitez/Atalay/ Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 417; Ulukapı, s. 375.

⁵⁴ Erman, s. 550; Gürdoğan, s. 35; Atalay, Anonim Şirketler, s. 101; Atalay, Bankalar, s. 122. İflâs davasının reddine değil, ertelenmesine (talikine) karar verilebileceği yönünde bkz. Berkin, İflâs, s. 132, 139.

⁵⁵ Gürdoğan, s. 35 dn. 86.

da iflâs masraf avansının yatırılması iflâs davası açısından dava şartı teşkil etmez. Zira söz konusu avansın yatırılmaması iflâs davasının esastan incelenmesini değil, sadece geçici hukukî koruma⁵⁶ kararı verilmesini engeller⁵⁷.

IV. İFLÂS MASRAF AVANSININ TALEP EDİLECEĞİ ZAMAN

İflâs masraf avansının ne zaman talep edileceği İcra ve İflâs Kanunu'nda açıkça düzenlenmemiştir. Yargıtay eski tarihli bir kararında, takipli iflâsta iflâs masraf avansının talep edilebilmesi için en azından itirazın kaldırılmasının şartlarının oluşması gerektiğini belirtmiştir⁵⁸. Ancak günümüzde uygulamada, mahkemeler iflâs masraf avansını dava şartı olarak değerlendirmekte ve avansın yatırılmasını

⁵⁶ Muhafaza tedbirlerinin hukukî niteliğinin geçici hukukî koruma olduğu konusunda bkz. Ejder Yılmaz, *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri*, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001, s. 805; İbrahim Aşık/ K. Haluk Eruygur, "İflas Davasında Muhafaza Tedbirleri", *Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 118; Evrim Erişir, *Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, İstanbul, 2013, s. 317; Cengiz Serhat Konuralp, *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyatî Tedbirler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 54; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 557.

⁵⁷ Masrafların avans olarak yatırılmasının muhafaza tedbirleri için bir ön koşul olduğu hakkında bkz. Aşık/Eruygur, s. 133.

⁵⁸ "[...] İİK'nun 160. maddesine göre iflas isteyen alacaklı, birinci alacaklılar toplanmasına kadar olan masraflarından sorumludur. Mahkemece bu masrafların peşin verilmesi istenirse de, bunun zamanı yasada açıkça belirtilmemiştir. Ne var ki, iflas istemi iflas yolu ile takibe dayalı olup, itirazın kaldırılması talebini de içerdiğine göre, davacının bu yükümlülüğü yerine getirmesi için, en azından itirazın kaldırılması şartlarının oluştuğunun anlaşılması gerekir (aynı yönde 12. HD., 9.12.1985 gün ve 1984/13371 E., 1985/10606 K.). Öte yandan, kesin süre yargılamanın hızlandırılması amacıyla düzenlenen bir usul hukuku müessesesi olup, davacıya on gün süre verildikten sonra, duruşmanın üç aydan daha uzun bir süre ile ertelenmesi de, bu müessesenin amacı ile örtüşmemiştir. Açıklanan nedenlerle yerel mahkeme kararı bozulmalıdır [...]" Yarg. 23. HD., E. 2011/4369 K. 2012/869, T. 09.02.2012, (Lexpera).

yargılamanın başında tensip zaptı ile talep etmektedir⁵⁹. Yargıtay da daha yeni tarihli bir kararında, iflâs masraf avansının yargılamanın başında tensip zaptı ile talep edilmesini içeren Bölge Adliye Mahkemesi kararını hukuka uygun bularak onamıřtır⁶⁰.

Buna karşılık, doktrinde, takipli iflâsta asliye ticaret mahkemesinin depo kararı ile birlikte alacaklıdan iflâs masraf avansını yatırmasını istemesi gerektiği kabul edilmektedir⁶¹. Takipsiz iflâsta ise,

⁵⁹ “[...] Somut olayda, Mahkemece 02/08/2022 tarihli tensip zaptı ile, davacı vekiline, İİK’nun 160. maddesi gereğince ilk alacaklılar toplantısına kadar yapılacak masraflar ile kanun yolları için gereken masraflar için 20.000,00 TL iflas avansını yatırmayı için HMK 114/1-g maddesi gereğince duruşma gününe kadar kesin süre verilmiş olup kesin süre içinde iflas avansının yatırılmaması halinde davanın, HMK’nun 114/2 ve 115/2.maddeleri uyarınca usulden reddine karar verileceği hususu da kararlaştırılmıştır. İşbu ara kararı ihtiva eden tensip zaptının davacı vekili Av. ...’e usulüne uygun olarak e-tebliğ ile tebliğ edildiği, tebligatın 08/08/2022 tarihinde teslim alındığı dikkate alındığında bu tarihten itibaren 5. günün sonunda 13/08/2022 tarihinde tebligatın yapılmış sayıldığı, ne var ki davacı tarafından 13/10/2022 tarihli duruşmaya kadar ara karar gereğinin yerine getirilmeyerek iflas avansının yatırılmadığı anlaşılmıştır. [...] İİK’nun 160. maddesi gereğince yatırılması öngörölen masraflar ve iflas avansı davanın görölebilmesini sağlayan bir dava şartıdır. Bu nedenle Mahkemece verilen kesin süre içerisinde iflas avansını yatırmayan davacının, kanuni düzenleme uyarınca artık bu işlemi yerine getirmesine yasal olarak imkan bulunmadığı gibi belirtilen işlemi yapma hakkının da ortadan kalktığının kabulü gerekir. Bu nedenle Mahkemece tesis edilen karar isabetli olduğundan davacı tarafın istinaf başvurusu yerinde görölmemiştir. [...]” İstanbul BAM 17. HD., E. 2023/63, K. 2023/162, T. 9.2.2023, (Lexpera); bkz. Kayseri BAM 6. HD., E. 2024/1610, K. 2024/1694, T. 18.9.2024, (Lexpera); Antalya BAM 11. HD., E. 2022/569, K. 2022/532, T. 25.3.2022, (Lexpera); İstanbul BAM 45. HD., E. 2022/466, K. 2023/362, T. 8.3.2023, (Lexpera).

⁶⁰ Yarg. 6. HD, E. 2023/1456, K. 2023/1669, T. 04.05.2023 (Lexpera).

⁶¹ Kuru, El Kitabı, s. 1114, 1117; Atalay, Anonim Şirketler, s. 101; Kırtıloğlu, s. 202; Özbek, s. 186; Altay, s. 164; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkın/Özekes, s. 415; iflâs kararının verileceği oturumda talep edilmesi ve alacaklıya yatırmayı için uygun bir süre verilmesi gerektiği şeklinde bkz. Gürdoğan, s. 35; itiraz ve şikâyetin kaldırılması talebiyle birlikte açılan iflâs davasında depo kararı verilebilecek aşamaya gelindiği zaman talep edilmesi

iflâs sebebinin varlığını tespit eden asliye ticaret mahkemesi, karar aşamasından önce iflâs masraf avansının yatırılmasını talep etmelidir⁶². Nitekim doktrinde uygulamanın tutumu iflâs masraf avansının niteliğine ve amacına uygun olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir⁶³. Zira bu uygulama ile erkenden alınan avanslar, yargılama süresince mahkeme veznelerinde bekletilmekte ve enflasyon karşısında değer kaybına uğramaktadır⁶⁴. Bunun sonucunda ise ek avansların yatırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır⁶⁵.

Kanaatimizce de iflâs masraf avansının yargılamanın başında talep edilmesi isabetli değildir. Şöyle ki, kanunda açıkça bir hüküm bulunmadığından, avansın yargılamanın başında talep edilmesi için hukukî bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ayrıca esasen yargılama sonrasında yapılacak işlemler için ihtiyaç duyulacak bir avansın yargılamanın başında talep edilmesine gerek de yoktur. Nitekim iflâs kararı verilir verilmeyeceği henüz belli değilken, alacaklıdan bu masrafların avans olarak alınması yersiz bir işlem olacaktır⁶⁶. Kaldı ki, yargılamanın başında alınan iflâs masraf avansının özellikle itirazın kaldırılmasını içeren iflâs davalarında enflasyon karşısında değer kaybına uğraması kuvvetle muhtemeldir⁶⁷. Zira bu iflâs davaları, itirazın kaldırılmasına ilişkin inceleme normal bir alacak davası gibi genel hükümlere göre yapıldığından⁶⁸, itirazın kaldırılması talebini içermeyen diğer iflâs davalarına kıyasla daha uzun sürebilmektedir⁶⁹.

Öte yandan, iflâs masraf avansının dava şartı olarak değerlendirilip yargılamanın başında talep edilmesinin, mahkemeye

gerektiği şeklinde bkz. Erman, s. 550; yargılamanın başında değil, en geç iflâs kararının verileceği oturuma kadar ödenmesi için süre verilmesinin isabetli olacağı şeklinde bkz. Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan, s. 3901.

⁶² Atalay, Anonim Şirketler, s. 101.

⁶³ Altay, s. 140; Kırtıloğlu, s. 201.

⁶⁴ Altay, s. 141; Kırtıloğlu, s. 201.

⁶⁵ Altay, s. 141; Kırtıloğlu, s. 201.

⁶⁶ Gürdoğan, s. 35 dn. 86.

⁶⁷ Altay, s. 164.

⁶⁸ Kuru, El Kitabı, s. 1115; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 416.

⁶⁹ Benzer şekilde bkz. ve karış. Altay, s. 164.

erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil ettiği de söylenebilir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de benzer şekilde, yargılama giderlerinin dava şartı olarak yargılamanın başında talep edilmesini, bu giderlerin dava karara bağlandıktan sonra yüklenmesine kıyasla, mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale olarak değerlendirmektedir⁷⁰. Öyleyse, iflâs masraf avansının yargılamanın sonunda fakat karar verilmeden önce talep edilmesi hâlinde de, bu durumun mahkemeye erişim hakkına daha hafif bir müdahale teşkil edeceği söylenebilir.

Tüm bu nedenlerle, iflâs masraf avansı yargılamanın başında talep edilmemelidir. O hâlde, kanaatimizce de kural olarak takipli iflâsta asliye ticaret mahkemesi depo kararı ile birlikte alacaklıdan iflâs masraf avansını yatırmasını istemelidir⁷¹. Takipsiz iflâsta ise, iflâs sebebinin

⁷⁰ “[...] İkinci olarak müdahalenin gereklilik kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderleri ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmasızdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin derecesi değişebilmektedir. İlginin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin davanın esasının incelenebilmesi şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderleri ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir [...]” Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim Başvurusu, B. No: 2017/21882, K. T.: 10/2/2021, § 51; aynı yönde bkz. Emir Dönmez Başvurusu, B. No: 2021/20059, K. T.: 17/9/2024, § 43; Atalay Yıldız Başvurusu, B. No: 2021/14356, K. T.: 7/6/2023, § 43.

⁷¹ Kuru, El Kitabı, s. 1114, 1117; Atalay, Anonim Şirketler, s. 101; Kırtıloğlu, s. 202; Özbek, s. 186; Altay, s. 164; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 415.

varlığını tespit eden asliye ticaret mahkemesi karar aşamasından önce iflâs masraf avansının yatırılmasını talep etmelidir⁷².

Bununla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesi gereğince mahkemece muhafaza tedbirleri alınması söz konusu olursa, tedbirin gerektirdiği masraf iflâs masraf avansı olarak yargılama sırasında talep edilir⁷³.

V. İFLÂS MASRAF AVANSININ UYGULAMA ALANI

İcra ve İflâs Kanunu, iflâs masraf avansının yalnızca genel iflâs yoluyla takipte değil, aynı zamanda kambiyo senetlerine özgü iflâs yoluyla takipte (İİK m. 176, 160) ve takipsiz iflâsta da uygulanmasını öngörmüştür (İİK m. 181, 160). Ancak borca batıklık nedeniyle iflâs talebi söz konusu olduğunda (İİK m. 179), iflâs masraf avansına ilişkin hükmün uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 179. maddesi uyarınca, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe girişmeye gerek kalmaksızın bunların iflâsına karar verilir.

Doktrinde genellikle, alacaklı tarafından doğrudan iflâs talebinde bulunulması hâlinde, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin uygulanacağı kabul edilmektedir⁷⁴. Buna göre, borca batıklık nedeniyle alacaklılar tarafından yapılan iflâs taleplerinde de aynı hüküm uygulanır. Yargı kararlarında da borca batıklık nedeniyle alacaklılar tarafından yapılan iflâs taleplerinde, iflâs masraf avansına ilişkin İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin uygulanacağına karar

⁷² Atalay, Anonim Şirketler, s. 101.

⁷³ Gürdoğan, s. 35 dn. 86.

⁷⁴ Gürdoğan, s. 58; Kuru/Aydın, s. 396; Atalay, Anonim Şirketler, s. 97; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 570; Ulukapı, s. 396; Altay, s. 478; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 434; Mehmet Kâmil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. BS., Beta, İstanbul, 2016, s. 384.

verilmektedir⁷⁵. Buna karşılık, borca batıklık nedeniyle şirketi idare ve temsil edenler ya da tasfiye memurları tarafından iflâs talebinde bulunulması hâlinde, aynı hüküm uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır.

Doktrinde genellikle, İcra ve İflâs Kanunu'nun 181. maddesinin atfı dolayısıyla, borçlunun doğrudan iflâs talebinde bulunduğu hâllerde de 160. maddenin geçerli olacağı ve borçlunun bu avansı yatırmaması gerektiği kabul edilmektedir⁷⁶. Dolayısıyla bu görüşe göre, borca batıklık nedeniyle anonim şirket tarafından yapılan iflâs talebinde de aynı hüküm uygulanır.

Bu kapsamda ileri sürölen diğer bir görüşe göre, mevcut düzenleme karşısında borca batıklık nedeniyle anonim şirketin iflâsının

⁷⁵ “[...] Dava, İİK'nun 179 ve devamı maddesi uyarınca davalı şirketin iflasına karar verilmesi istemidir. [...] Mahkemece yargıtay kararlarında iflas avansının suçüstü ödeneğinden karşılanmasını kabul ettiği davaların İİK'nun 178 maddesi uyarınca borçlunun borca batıklık nedeniyle kendi iflasının talep ettiği davalar olduğu, somut olayda ise davacı tarafın alacaklı ve davanın dayanağının İİK'nun 179 maddesi olması nedeniyle kesin süre içerisinde iflas avansı depo edilmediği ve bu haliyle dava şartı yerine getirilmediği belirtilerek davanın usulden reddine karar verildiği belirtilmiştir. İflas isteyen alacaklı, İİK m.181 yollamasıyla 160.maddesi gereğince gerekli masrafları avans olarak mahkeme veznesine peşin olarak yatırmak zorunda olup, söz konusu husus özel olarak düzenlenmiş dava şartıdır. (23 HD., 2015/1364 E., 2016/2405 K.) Somut olayda; davacı vekilin tebliğ edilen tensip zaptı ile, 25.000,00 TL iflas avansını yatırmak üzere 2 haftalık kesin süre verilmiş; 2 hafta kesin süre verilmesine rağmen iflas avansı yatırılmamıştır. [...] İflas davasında, iflas avansının yatırılmış olması bir dava şartı olup, bu husus 6100 sayılı HMK'nin 114/2.maddesinde düzenlenen "diğer kanunlarda yer alan dava şartları"ndan olup, HMK'nun 115/2. maddesi uyarınca, mahkemece dava şartı noksanlığı tespit edildiğinde, davanın usulden reddine karar verileceğinden, mahkemece HMK'nin 114/2 ve 115/2.maddesi uyarınca davanın dava şartı noksanlığı nedeniyle reddine karar verilmesi isabetli olduğu anlaşılmakla [...]” İstanbul BAM 45. HD., E. 2021/1440, K. 2021/1385, T. 29.12.2021, (Lexpera).

⁷⁶ Berkin, İflâs, s. 196; Kuru, El Kitabı, s. 1156; Hakan Pekcanitez, *Anonim Ortaklıkların İflâsı*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1991, s. 47; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 439; Altay, s. 485; Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 584.

talep edilmesi hâlinde, şirket iflâs masraf avansını ödeyebilecek durumda olmasa bile, asliye ticaret mahkemesi avansın yatırılması için kesin bir süre vermeli ve bu süre içinde avans, şirket veya bir alacaklı tarafından yatırılmazsa, mahkeme iflâs talebini reddetmelidir⁷⁷. Ancak bu derece borca batık duruma gelmiş bir anonim şirketin ticaret sicilinde kayıtlı kalmaya devam etmesi üçüncü kişiler açısından sakıncalı olup, sicildeki kayda göre tasfiye hâlinde bulunmayan böyle bir şirket ile ilişkiye giren kişiler, şirketin mali durumu hakkında gerekli bilgiye sahip olamayacakları için ilerleyen süreçte zarar görebilirler⁷⁸. Bu sakıncayı gidermek amacıyla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın şirketin feshini talep edebileceği (6762 sayılı mülga TTK m. 274/2; 6102 sayılı TTK m. 210/3) veya esas sermayenin üçte ikisinin kaybedilmiş olması sebebiyle, yönetim kurulunun veya alacaklıların mahkemeye başvurarak şirketin feshini isteyebileceği savunulmuştur (6762 sayılı mülga TTK m. 434/3; 6102 sayılı TTK 376/2)⁷⁹. Bu görüş, Alman hukukunda olduğu gibi, borca batıklık nedeniyle yönetim kurulu tarafından anonim şirketin iflâsının talep edilmesi hâlinde, iflâs masraf avansını karşılayacak kadar aktifi bulunmayan anonim şirketin bu durumunun bağımsız bir infisah sebebi olarak kabul edilmesinin ve masraf avansının yatırılmaması nedeniyle iflâs talebini reddeden mahkemenin bu kararı ticaret siciline bildirmesiyle, şirketin tasfiye sürecine girmesi ve sicilden silinmesi yolunda bir düzenleme yapılmasının isabetli olacağını belirtmiştir⁸⁰.

Doktrinde bir başka görüşe göre ise, borca batıklık bildiriminin zorunlu olması, bildirimin geri alınamaması ve kanun koyucunun borca batıklık durumuna doğrudan iflâs kararı bağlaması karşısında, borca batıklık bildiriminin sonucunda verilecek iflâs kararı ve buna bağlı

⁷⁷ Atalay, Anonim Şirketler, s. 99. Bu noktada, avansın mutlaka anonim şirket tarafından yatırılmasının zorunlu olmadığı, herhangi bir alacaklı tarafından da yatırılabilirliği belirtilmektedir. (Bkz. Atalay, Anonim Şirketler, s. 101; Barış Toraman, *İcra ve İflâs Kanunu'na Göre Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflâsın Ertelenmesi Talebi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 165.

⁷⁸ Atalay, Anonim Şirketler, s. 99.

⁷⁹ Atalay, Anonim Şirketler, s. 99.

⁸⁰ Atalay, Anonim Şirketler, s. 100.

masraflar açısından alacaklı ile borçlu arasında bir ayırım yapılmamalıdır⁸¹. Borca batıklık bildirimi yapan alacaklı, diğerk takipli ve doğrudan iflâs durumlarından farklı olarak, öncelikle kendi menfaatini değil, tüm alacaklıların menfaatini gözetmektedir⁸². Bu sebeple borca batıklık bildiriminin zorunlu olması, özellikle alacaklıların ve kamu düzeninin korunması amacına hizmet etmektedir⁸³. Alacaklılar tarafından borca batıklık bildiriminde bulunulduğunda, İcra ve İflâs Kanunu’nun 160. maddesinin uygulanması, alacaklıların bildirimde bulunmasını engelleyebilir, bu da borca batıklık bildiriminin zorunluluğuna ve amacına aykırı olur⁸⁴. şirket veya kooperatifin borca batık olduğunun tespit edilmesine rağmen, avansın yatırılmamasını gerekçe göstererek iflâsın açılmasına karar vermemek, kanunun amacına ters düşer⁸⁵. Bu görüşe göre, bu durumda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 325. maddesi⁸⁶ (HUMK m. 415) uygulanmalı ve dolayısıyla iflâs avansının yatırılması için ilgili kişilere kesin bir süre verilmeli, bu süre içinde avans yatırılmazsa, avansın Hazineden ödenmesine karar verilmelidir⁸⁷.

Yargı kararlarında da borca batıklık nedeniyle şirket tarafından yapılan iflâs taleplerinde, iflâs masraf avansı bakımından Hukuk

⁸¹ İbrahim Ermenek, *İflâsın Ertelenmesi*, 2. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 196.

⁸² Ermenek, s. 196.

⁸³ Ermenek, s. 196.

⁸⁴ Ermenek, s. 196.

⁸⁵ Ermenek, s. 197; Seyithan Deliduman, *İflâsın Ertelenmesinin Etkileri*, Kocaeli, 2008, s. 44.

⁸⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun “re’sen yapılması gereken işlemlere ilişkin giderler” başlıklı 325. maddesi şu şekildedir: “*Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işlerde, hâkim tarafından resen başvurulmuş deliller için gereken giderlerin, bir haftalık süre içinde taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine karar verilir. Belirlenen süre içinde bu işlemlere ait giderleri karşılayacak miktarda avans yatırılmazsa, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazineden ödenmesine hükmedilir.*”

⁸⁷ Ahmet Türk, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları* (TTK m. 324), Nobel, 1999, s. 313; Ermenek, s. 197; Deliduman, *İflâsın Ertelenmesi*, s. 44.

Muhakemeleri Kanunu'nun 325. maddesinin uygulanacağına karar verilmektedir⁸⁸.

Öte yandan, bu tartışma İsviçre hukukunda da yaşanmıştır⁸⁹. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere, İcra ve İflâs Kanunu'nun 181. maddesini karşılayan İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'nun 194. maddesinde 1994 yılında yapılan ve 1997 yılında yürürlüğe giren değişiklikle, sermaye şirketlerine ve kooperatiflere karşı doğrudan iflâsı düzenleyen 192. maddesi açısından iflâs masraf avansına ilişkin 169. maddenin uygulama alanı bulmayacağı açıkça hüküm altına alınmıştır.

Kanaatimizce de iflâs masraf avansını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi, borca batıklık sebebiyle doğrudan iflâsta uygulama alanı bulmamalıdır. Zira bu durumda, borçlunun iflâs talebinde bulunması zorunludur. Nitekim kanun koyucu, borca batıklık hâlinde iflâs talebini zorunlu kılarak iflâsın açılmasını güvence altına almayı, böylece şirketin olağan faaliyetlerine devam etmesini önleyerek alacaklıları korumayı amaçlamıştır⁹⁰. Dolayısıyla borca batıklık tespit edilmiş olmasına rağmen iflâs avansının yatırılmaması gerekçesiyle talebin reddedilmesi, yani iflâs kararı verilmemesi kanun koyucunun amacına aykırı düşecektir⁹¹. Aynı gerekçeyle, iflâs talebi alacaklı

⁸⁸ “[...] İİK’nın 179 ve 6102 sayılı TTK’nın 376. maddeleri uyarınca sermaye şirketleri kooperatifin borçlarının aktifinin fazla olması halinde idare ve temsilde yetkili kişilerin bu durumu mahkemeye bildirmeleri, hakimin re’sen tespit etmesi halinde iflas davasını devam ettirmesi gerekir. Bu şekilde iflas bildiriminin re’sen takibi gerektiğinden giderlerin de HMK’nın 325. maddesine göre hazineden karşılanması mümkündür. Somut olayda, davacı şirket pasiflerinin aktiflerinden fazla olduğunu bildirerek iflas talebinde bulunmasına göre, bu husus TTK’nın 376. ve İİK’nın 179. maddesi uyarınca borca batıklık bildirimi mahiyetinde olup; mahkemece masraflar HMK’nın 325. maddesi uyarınca hazineden karşılanarak davaya devam edilmesi gerekirken, yanılığın gerekçeyle hüküm kurulması doğru olmamıştır. [...]” Yarg. 23. HD., E. 2016/3632, K. 2016/4563, T. 18.10.2016, (Lexpera).

⁸⁹ Bu konuda bkz. Roger Giroud, *Die Konkursöffnung und ihr Aufschub bei der Aktiengesellschaft*, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1981, s. 71-72; Baumann, s. 97-98; ayrıca bkz. Atalay, Anonim Şirketler, s. 97-99.

⁹⁰ Madde gerekçesi.

⁹¹ Ermenek, s. 197; Deliduman, s. 44.

tarafından yapılırsa dahi avans şartı aranmamalıdır. Aksi hâlde, borca batıklığı tespit edilen bir şirketin iflâsı sadece avans yatırılmadığı için açılmazsa, malvarlığının daha da kötüleşmesi ve alacaklıların zarara uğraması söz konusu olabilir. Bu da kanun koyucunun amacı ile bağdaşmaz⁹². Kanaatimizce de burada Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 325. maddesi gereği, iflâs avansının yatırılması için ilgili kişiye kesin bir süre verilmeli ve belirtilen süre içinde avans yatırılmadığı takdirde, avansın Hazineden ödenmesine karar verilmelidir⁹³.

Bu noktada, İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesi uyarınca mahkemece alınabilecek muhafaza tedbirleri bakımından da aynı yaklaşım benimsenmelidir. Zira bu tedbirler, borçlunun malvarlığının dağılmasını önleyerek geçici hukuki koruma sağlamaktadır⁹⁴. Nitekim muhafaza tedbirleri borçlunun kötü niyetli işlemlerle alacaklıları zarara uğratmasını ve mal kaçırmasını engellemek amacıyla öngörölmüşdür⁹⁵. Borca batıklık nedeniyle zorunlu iflâsta muhafaza tedbirlerinin uygulanabilmesi için avans yatırılmasının zorunlu tutulması hâlinde, avans yatırılmadığında borçlunun malvarlığı korumasız kalabilir ve dolayısıyla azalabilir. Bu ise, kanun koyucunun borca batıklık hâlinde iflâs talebini zorunlu kılma amacına aykırı düşecektir. Bu nedenle, borca batıklık nedeniyle iflâs talep edildiğinde muhafaza tedbirleri açısından da Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 325. maddesi uygulanmalıdır. Dolayısıyla iflâs avansının yatırılması için ilgili kişiye kesin bir süre verilmeli ve belirtilen süre içinde avans yatırılmadığı takdirde, avansın Hazineden ödenmesine karar verilmelidir.

Aynı şekilde, borçlunun kendi iflâsını talep etmesinin zorunlu olduğu bir diğer sebebi düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu'nun 178. maddesinin üçüncü fıkrası açısından da iflâs masraf avansının uygulanmaması gerektiği kanaatindeyiz. Bu hükme göre, iflâsa tabi bir borçlu hakkında alacaklılardan biri tarafından haciz yoluyla takip başlatılmış ve yapılan haciz, borçlunun yarı mevcudunun elinden

⁹² Ermenek, s. 197.

⁹³ Türk, s. 313; Ermenek, s. 197; Deliduman, s. 44.

⁹⁴ Erişir, s. 317-317.

⁹⁵ Aşık/Eruygur, s. 109.

çıkmasına neden olmuşsa, kalan malvarlığı muaccel ve vadesi bir yıl içinde dolacak diğer borçlarını karşılamaya yetmiyorsa, borçlu derhal aczini bildirerek iflâsını talep etmek zorundadır. Aksi hâlde, önce takip yapan alacaklılar alacağını tahsil edebilme imkânına sahip olabilirken, diğer alacaklılar alacaklarını tahsil edememe tehlikesiyle karşı karşıya kalır⁹⁶. Oysa iflâsın açılmasıyla, bu tehlike önlenabilir ve tüm alacaklıların eşit şartlarda tatmin edilmesi sağlanabilir⁹⁷. Bu nedenle, kanun koyucu, borçlunun faaliyetlerine devam ederek malvarlığının daha da erimesini önlemek ve özellikle alacaklıları korumak amacıyla iflâs talebini zorunlu kılmıştır⁹⁸. O hâlde, İcra ve İflâs Kanunu’nun 178. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen şartların oluşmasına rağmen yalnızca iflâs masraf avansının yatırılmamış olması nedeniyle iflâs talebinin reddedilmesi, kanun koyucunun amacıyla bağdaşmaz. Kanaatimizce burada da, borca batıklık sebebiyle doğrudan iflâsa olduğu gibi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 325. maddesi gereği, avans yatırılması için borçluya kesin bir süre verilmeli ve belirtilen süre içinde avans yatırılmazsa, avansın doğrudan Hazinesinden karşılanması yoluna gidilmelidir.

Son olarak, iflâs masraf avansını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu’nun 160. maddesinin, borçlunun kendi iflâsını talep etmesinin zorunlu olduğu doğrudan iflâs hâllerinde uygulanmayacağına ilişkin bir düzenleme yapılması, hem bu konudaki tartışmaların sona erdirilmesi hem de kanun koyucunun amacının gerçekleştirilmesi bakımından yerinde olacaktır.

VI. İFLÂS MASRAFI AVANSI AÇISINDAN ADLÎ YARDIM

Maddî imkânları elverişsiz olan kişiler, iflâs masraf avansını ödeme gücünden yoksun olabilirler. Nitekim yüksek miktarlarda iflâs

⁹⁶ Borçlunun ihtiyari olarak kendi iflâsını talep etmesinin nedenlerinden biri olarak bkz. Ejder Yılmaz, “Borçlunun İhtiyarıyla Kendi İflâsını İstemesi Durumunda Mahkemenin İnceleme Yetkisi”, *Makaleler*, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 477.

⁹⁷ Berkin, İflâs, s. 181, 185. Borçlunun ihtiyari olarak kendi iflâsını talep etmesinin nedenlerinden biri olarak bkz. Gürdoğan, s. 57; Yılmaz, Borçlunun İhtiyarı, s. 477.

⁹⁸ Aşık/Oruç/Tok/Saçar, s. 583.

masraf avansının talep edilmesi, bu kişilerin mahkemeye erişim hakkını imkânsız kılabılır veya ciddi şekilde zorlaştırabilir⁹⁹. Bu nedenle, ödeme gücünden yoksun olan bu kişilerin mahkemeye erişimlerini sağlamak adına, iflâs masraf avansı açısından adlî yardım kurumunun etkili bir şekilde işletilmesi büyük önem taşımaktadır.

Adlî yardımdan yararlanma şartları, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, adlî yardımdan faydalanabilmek için kişinin gerekli yargılama veya takip giderlerini karşılaması hâlinde maddî açıdan sıkıntıya düşecek olması ve talebin açıkça dayanaktan yoksun olmaması gerekmektedir¹⁰⁰. Yabancı kişiler açısından ise ayrıca karşılıklılık şartı aranmaktadır (HMK m. 334/3).

İflâs masraf avansı bakımından da, bu avansı karşılaması hâlinde maddî açıdan sıkıntıya düşecek olan ve iflâs talebi açıkça dayanaktan yoksun olmayan kişiler, adlî yardım talebinde bulunabilir¹⁰¹. Bu

⁹⁹ Benzer şekilde, mali imkânları elverişli olmayan kişilerin, başvurma harcını ve nispi karar harcının dörtte birini yargılamanın başında ödeme yükümlülüğü altına sokulmasının mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebileceği veya önemli ölçüde zorlaştırabileceği yönünde bkz. Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim Başvurusu, B. No: 2017/21882, K. T.: 10/2/2021, § 53 (R.G., 19/3/2021, S. 31428).

¹⁰⁰ Adlî yardımın şartları konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Ayşe Kılınç, *Medenî Usûl Hukukunda Adli Yardım*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 197 vd.; Atalay, Pekcanıtez Usûl, s. 2417 vd.

¹⁰¹ "[...] İlk derece mahkemelerince verilen adli yardıma dair kararlar HMK'nın 337.maddesinde yer alan "itiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir." hükmü gereğince istinaf denetimine tabi değil ise de Dairemizce usul yönünden inceleme yapılmış olup, somut olayda yukarıda açıklandığı üzere davacının adli yardım talebi yönünden esas mahkemesince usulüne uygun karar verilerek tebliğ edilmediği ve itiraz hakkı tanınmadığı anlaşılmakla, bu durumda adli yardım talebi hakkında verilen kararın usulüne uygun olarak kesinleştiğinden söz edilemeyeceği için iflas avansının kesin süre içerisinde yatırılmadığı gerekçesiyle davanın usulden reddi kararı hak arama özgürlüğüne ve hukuki dinlenilme hakkına aykırılık teşkil etmektedir. Açıklanan nedenlerle; davacı tarafca sunulacak olan adli yardım talebine ilişkin kayıtların öncelikle esas mahkemesince incelenmesi, adli yardım talebinin değerlendirilmesi, talebin reddi halinde karara karşı yasal düzenlemeye uygun

bağlamda, kanaatimizce sadece gerçek kişiler değil, tüzel kişiler de adli yardımdan yararlanabilirler¹⁰². Şöyle ki, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin ikinci fıkrasına göre, “*Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı göründükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilirler.*”. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru üzerine vermiş olduğu 17/5/2023 tarihli kararında, kamuya yararlı dernek ve vakıfların dışındaki tüzel kişilerin, sırf tüzel kişi olması sebebiyle adli yardımdan yararlandırılmamalarının mahkemeye erişim hakkını ihlâl ettiğine karar vermiştir¹⁰³. Daha sonra ise, Anayasa Mahkemesi 24/09/2024 tarihinde vermiş olduğu kararla, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin ikinci fıkrasının, kamuya yararlı dernek ve vakıflar dışındaki özel hukuk tüzel kişilerinin adli yardım yararlandırılmamalarını engellediğini belirterek, mahkemeye erişim hakkını ihlâl ettiği gerekçesiyle iptaline karar vermiştir¹⁰⁴.

VII. İFLÂS MASRAFI AVANSININ YATIRILMAMASININ SONUÇLARI

İflâs talep eden alacaklı iflâs masraf avansını yatırmadıkça mahkemenin iflâs kararı veremeyeceği yukarıda ifade edildi. Aynı şekilde, mahkeme iflâs masraf avansının yatırılması şartına bağlı olarak da iflâs kararı veremez¹⁰⁵. Bu nedenle mahkeme öncelikle alacaklıya

olarak itiraz prosedürü işletilmek suretiyle, itiraz merciinin kararı kesinleştikten sonra sair işlemlerin yapılması gerektiğinden davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının HMK 353/1.a.6 maddesi gereğince kaldırılmasına karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. [...]” İstanbul BAM 45. HD., E. 2023/1539, K. 2024/1583, T. 4.12.2024, (Lexpera).

¹⁰² Tüzel kişilerin adli yardımdan yararlanabilmeleri konusunda geniş bilgi için bkz. Alper Tunga Küçük/Fatih Tahiroğlu, “Tüzel Kişilerin Adli Yardımdan Yararlanıp Yararlanamayacağı Üzerine Düşünceler”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 1, 2024, s. 253 vd.

¹⁰³ AYM, Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., B. No: 2020/22192, T. 17/5/2023 (R.G. 8/11/2023, S. 32363)

¹⁰⁴ AYM, E.2024/78, K.2024/164, T. 24/09/2024 (R.G., 21/11/2024, S. 32729).

¹⁰⁵ Berkin, İflâs, s. 139; Yılmaz, Şerh, s. 871; Muşul, s. 1294; Kırtıloğlu, s. 119.

avansı yatırması için kesin bir süre vermeli, bu süre içinde avans yatırılmazsa, iflâs davasını reddetmelidir¹⁰⁶.

Buna karşın, iflâs avansı alınmadan ya da eksik alınarak iflâs kararı verilmişse ne olacağı sorusu akla gelebilir. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 12.04.1967 tarihli genelgesinde¹⁰⁷, İcra ve İflas Kanunu'nun 160. maddesinde belirtilen avans alınmadan iflâs kararı verilmiş ve gerekli avans sonradan taraflarca tamamlanmamışsa, iflâs dairesinin 166. maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca re'sen ve derhal yapmak zorunda olduğu bildirimler ve ilanlar için Adalet Bakanlığı'ndan ödenek talep edilmesi ve bu ödenekle işlemlerin tamamlanması gerektiği ifade edilmiştir. Doktrinde de bu yönde görüşler mevcuttur¹⁰⁸. Yine Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığı'nın 15.08.2024 tarihli görüş yazısında da¹⁰⁹, böyle bir durumda taraflarca avansın tamamlanmaması hâlinde, gerekli avansın Devlet hazinesinden karşılanabileceği belirtilmiştir.

VIII. İFLÂS MASRAF AVANSININ GERİ ALINMASI

İflâs masraf avansının nasıl ve hangi çerçevede geri alınabileceği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir başka deyişle, iflâs talep eden alacaklının, iflâs masraf avansını iflâs alacağı olarak mı yoksa masa masrafı olarak mı geri alacağı konusu tartışmalıdır. Bu noktada, öncelikle, masa masrafı ve bu bağlamda masa borcu kavramlarına değinmek gerekir.

İcra ve İflâs Kanunu'nun *“iflâs masrafları ve masanın borçları”* başlığını taşıyan 248. maddesine göre, *“iflasın açılmasından ve tasfiyeden doğan masraflar önce çıkarılır. Rehinlerin bedelinden yalnız rehinin muhafaza ve paraya çevrilmesi masrafları çıkarılır.”*. Bu hüküm gereği, masa

¹⁰⁶ Erman, s. 550; Gürdoğan, s. 35; Atalay, Anonim Şirketler, s. 101; Atalay, Bankalar, s. 122.

¹⁰⁷ Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü 12.04.1967 tarih ve 34/2-7770 sayılı tamim.

¹⁰⁸ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 419; Atalı/Ermenek/Erdoğan, İcra, s. 555; Kırtıloğlu, s. 202.

¹⁰⁹ Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığı 15.08.2024 tarih ve 86420598-273/5985 sayılı görüş yazısı.

masrafları ve masa borçları, iflâs masasından öncelikle ödenir. Ancak bu kavramların kapsamı, İcra ve İflâs Kanunu'nda açıkça ifade edilmemiştir. Masa masrafları, iflâsın açılması ve tasfiyesi dolayısıyla ortaya çıkan masraflardır¹¹⁰. Masa borçları ise, iflâsın açılmasının ardından ve tasfiye süreci boyunca masa adına doğan ve masa tarafından ödenmesi gereken borçlardır¹¹¹.

Doktrinde bir görüşe göre, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi uyarınca iflâs talep eden alacaklı tarafından yatırılan iflâs masrafı avansı, masa masrafı niteliğindedir ve tasfiye sonucunda öncelikli olarak geri alınmalıdır (İİK m. 248)¹¹². Bu görüşe göre, iflâs açılmadan önce yapılan ve iflâs tasfiyesiyle bağlantılı olan masraflar da masa masrafı kapsamında değerlendirilmelidir¹¹³. Örneğin, muhafaza tedbiri olarak İcra ve İflâs Kanunu'nun 161. maddesi uyarınca tutulacak defter masrafları açısından durum böyledir¹¹⁴. Yargı kararlarında da iflâs

¹¹⁰ Berkin, İflâs, s. 380; Üstündağ, s. 202; Tuğçe Arslanpınar Tat, *Türk ve İsviçre İflâs Hukukunda Paylaştırma*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 318, 320. Doktrinde, masa masrafı terimi yerine iflâs masrafı terimi de kullanılmaktadır (Üstündağ, s. 202; Arslanpınar Tat, s. 318).

¹¹¹ Berkin, İflâs, s. 380; Adnan Deynekli, "İcra ve İflas Kanununda 4949 Sayılı Kanunla Yapılan Sıra Cetveline İlişkin Değişiklikler", *YÜHFD*, C. I, S. 2, 2005, s. 508.; Serdar Kale, "İflas Hukukunda Masa Yükümlülüğü Kavramı", *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin'e Armağan*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 605, 611; Arslanpınar Tat, s. 318, 321-322.

¹¹² Berkin, İflâs, s. 141-142; Kuru, El Kitabı, s. 1090; Baki Kuru, *İflâs ve Konkordato Hukuku*, İstanbul, 1988, s. 337 dn. 5; Altay, s. 140; Kale, s. 610.

¹¹³ Kale, s. 610. *Kuru*'ya göre, iflâs takibine girişen ve iflâs davası açan alacaklının borçluyu iflâs ettirmesi tüm alacaklıların yararına olduğundan, bu alacaklı adeta diğer alacaklıların vekili gibi hareket etmektedir. Bu nedenle gerek iflâs takibi gerekse iflâs davası için yaptığı ve müflisten alacaklı olduğu icra ve yargılama masrafları, İcra ve İflâs Kanunu'nun 248. maddesi anlamında iflâsın açılmasından doğan masraf olarak kabul edilmeli ve masadan öncelikle ödenmelidir (Kuru, İflâs, s. 337 dn. 5).

¹¹⁴ Kale, s. 610.

masraf avansının masa masrafı olduğu ve iflâs masasından öncelikli olarak ödeneceği vurgulanmaktadır¹¹⁵.

Doktrinde diğer bir görüşe göre ise, iflâs talep eden alacaklının iflâs açılmadan önce yapmış olduğu masraflar, masa masrafı olarak kabul edilmez¹¹⁶. Bunlar, asıl alacağa eklenir ve iflâs alacağı olarak masaya kaydedilir¹¹⁷. Buna karşılık, iflâsın açılmasından sonra, birinci alacaklılar toplantısına kadar ortaya çıkan masraflar, masa masrafı olarak kabul edilmeli ve tasfiye sonunda alacaklıya öncelikle ödenmelidir¹¹⁸.

Kanaatimizce, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi uyarınca, iflâs talep eden alacaklı tarafından yatırılan avanstan karşılanan masraflar, masa masrafı niteliğinde kabul edilmelidir. Bu noktada, avanstan karşılanan masrafların iflâs kararından önce mi yoksa sonra mı yapıldığına bakılarak bir ayırım yapılması isabetli değildir. Şöyle ki, iflâsın açılmasından birinci alacaklılar toplantısına kadar avanstan karşılanan masraflar, iflâsın açılması ve tasfiyesi dolayısıyla ortaya çıktığından masa masrafı niteliğindedir. Aynı şekilde, iflâs kararından önce, yani iflâs yargılaması sırasında avanstan karşılanan masraflar da esasen iflâs sürecinin yürütülmesine hizmet eden harcamalardır. Nitekim İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesi uyarınca, iflâs yargılaması sırasında alınan bazı muhafaza tedbirleri, iflâs tasfiyesi

¹¹⁵ "[...] Davacı vekili katılma yolu ile sunmuş olduğu istinaf incelenmesinde iflas avansı olarak yatırılan 25.000,00 TL'nin de yargılama giderlerine dahil edilmesini talep etmiş ise de İİK'nun 160.maddesinde "İflas isteyen alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumludur. Mahkeme, bu masraflar ile iflas kararının kanun yolları için gerekli bütün tebliğ masraflarının peşin verilmesini ister.", 248.maddesinde ise "İflasın açılmasından ve tasfiyeden doğan masraflar önce çıkarılır..." hükmü yer almaktadır. Yapılacak giderlere ilişkin masraflar iflas masasınca öncelikli olarak ödeneğinden, iflas avansının işbu davada yargılama gideri olarak davalıdan tahsiline karar verilmesi mümkün değildir. [...]" İstanbul BAM, 45. HD., E. 2021/563, K. 2021/1222, T. 24.11.2021, (Lexpera); aynı yönde bkz. İstanbul BAM 45. HD., E. 2021/571, K. 2021/1112, T. 10.11.2021, (Lexpera).

¹¹⁶ Üstündağ, s. 202-203; Arslanpınar Tat, s. 320.

¹¹⁷ Üstündağ, s. 203; Arslanpınar Tat, s. 320.

¹¹⁸ Arslanpınar Tat, s. 320.

aşamasındaki önlemlerin öne çekilmesi niteliğindedir¹¹⁹. Örneğin, iflâs yargılaması sırasında gerçekleştirilen defter tutma işlemi, aslında iflâsın açılmasından sonra iflâs dairesi tarafından yapılması gereken bir işlem olup mahkeme tarafından öne alınmaktadır¹²⁰.

Sonuç olarak, İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi uyarınca, iflâs talep eden alacaklı tarafından yatırılan avanstan karşılanan masraflar masa masrafı niteliğinde kabul edilmeli ve İcra ve İflâs Kanunu'nun 248. maddesi gereği tasfiye sonunda alacaklıya öncelikle ödenmelidir. Ancak iflâs masraf avansının fiilen geri alınıp alınamayacağı, masanın malvarlığının yeterliliğine bağlıdır. Gerçekten de iflâs masasına ait hiçbir mal bulunmaması sebebiyle tasfiyenin tatil edilmesi hâlinde, alacaklı avans olarak ödediği masrafları geri alamaz¹²¹. Nitekim yukarıda da belirtildiği üzere, bu masraflardan öncelikle masa malvarlığı sorumlu olup¹²², alacaklının sorumluluğu ancak masa malvarlığının yeterli olmaması hâlinde söz konusu olur¹²³. Aynı durum, basit tasfiye usûlünün uygulandığı ancak masa malvarlığının masrafları karşılamaya yetmediği hâllerde de geçerlidir¹²⁴. Buna karşılık, adî tasfiye usûlünde defteri tutulan malların bedelinin adi tasfiye masraflarını karşılayacağı kabul edildiğinden (İİK m. 218/1), alacaklının ödediği avansın üzerinde kalması ihtimali oldukça düşüktür¹²⁵.

¹¹⁹ Erişir, s. 317.

¹²⁰ Erişir, s. 317.

¹²¹ C. Jaeger, *Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs*, Art. Institut O. Füssli, Zürich, 1911, Art. 169 N. 2; Carl Jaeger/ Hans Ulrich Walder/Thomas M. Kull/Martin Kottmann, *Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, Band II, 4. Aufl., Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1997, Art. 169 N. 3; Talbot, Art. 169 N. 3; Diggelmann, Art. 169 N. 4; Berkin, İflâs, s. 142; Necmeddin Berkin, "İflâs Hukuku Bakımından Harç ve Masraflar", *Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay'ın Hatırasına Armağan*, Ajans-Türk Matbaası, Ankara, 1964, s. 325-326 Kuru, El Kitabı, s. 1090.

¹²² Nordmann, Art. 169 N. 6.

¹²³ Talbot, Art. 169 N. 3.

¹²⁴ Jaeger, Art. 169 N. 2; Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, Art. 169 N. 3; Diggelmann, Art. 169 N. 4; Talbot, Art. 169 N. 3; Berkin, Masraflar, s. 325-326.

¹²⁵ Jaeger, Art. 169 N. 2; Talbot, Art. 169 N. 3.

SONUÇ

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesinin birinci fıkrasında, iflâs talep eden alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan giderlerden sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, mahkemenin bu giderlerle birlikte iflâs kararının kanun yolları için gereken tüm tebliğ masraflarını avans olarak isteyeceği hükme bağlanmıştır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi dikkate alındığında, iflâs masraf avansının kapsamına birinci alacaklılar toplantısına kadar olan giderler ile iflâs kararının kanun yolları için gerekli olan tüm tebliğ masraflarının dâhil olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, Kanun'da iflâs masraf avansının hangi masraf kalemlerinden oluştuğuna ve avansın miktarına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu noktada, iflâs masraf avansının kapsamına giren masraf kalemleri ve miktarı hakkında kanunî bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Böyle bir düzenleme, mahkemeler arasında farklı uygulamaların yaşanmasını önleyebilir ve alacaklılar açısından iflâs sürecine ilişkin masrafların öngörülebilirliğini artırabilir.

İflâs masraf avansının yatırılması dava şartı olarak nitelendirilemez. Bu avansın yatırılması, mahkemenin iflâs kararı verebilmesi için gerekli olan şeklî bir şart olarak nitelendirilebilir.

İflâs masraf avansı yargılamanın başında talep edilmemelidir. Zira avansın bu aşamada alınması gerekli olmadığı gibi, hukukî açıdan da zorunlu değildir. İflâs masraf avansı, takipli iflâslarda depo kararı ile birlikte, takipsiz iflâslarda ise iflâs sebebinin tespitinden sonra, karar aşamasından önce talep edilmelidir. Ancak muhafaza tedbirlerinin alınması gereken durumlarda, bu tedbirlere ilişkin iflâs masraf avansı yargılama sırasında talep edilebilir.

İcra ve İflâs Kanunu, iflâs masraf avansının yalnızca genel iflâs yoluyla takipte değil, aynı zamanda kambiyo senetlerine özgü iflâs yoluyla takipte (İİK m. 176, 160) ve takipsiz iflâsta da uygulanmasını öngörmüştür (İİK m. 181, 160). Ancak iflâs masraf avansını düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi, borçlunun kendi iflâsını istemesinin zorunlu olduğu doğrudan iflâs hâllerinde uygulama alanı

bulmamalıdır. Bu durumda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 325. maddesi gereği, iflâs avansının yatırılması için ilgili kişiye kesin bir süre verilmeli ve belirtilen süre içinde avans yatırılmadığı takdirde, avansın Hazineden ödenmesine karar verilmelidir

Maddî imkânları elverişsiz olan kişilerin mahkemeye erişimini sağlamak adına, iflâs masraf avansı açısından adlî yardım kurumunun etkili bir şekilde işletilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, iflâs masraf avansını karşılaması hâlinde maddî açıdan sıkıntıya düşecek olan ve iflâs talebi açıkça dayanaktan yoksun olmayan kişiler adlî yardım talebinde bulunabilir.

İflâs talep eden alacaklı iflâs masraf avansını yatırmadıkça mahkeme iflâs kararı veremez. Dolayısıyla mahkeme, alacaklıya avansı yatırması için kesin bir süre vermeli, bu süre içinde avans yatırılmazsa, iflâs davasını reddetmelidir. Bununla birlikte, eğer iflâs avansı alınmadan ya da eksik alınarak iflâs kararı verilmişse ve taraflar gerekli avansı tamamlamazsa, eksik kalan avans Devlet hazinesinden karşılanmalıdır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 160. maddesi gereğince, iflâs talep eden alacaklı tarafından yatırılan avanstaki karşılanan masraflar, masa masrafı olarak kabul edilmelidir. Bu noktada, sadece iflâs kararından sonra değil, iflâs yargılaması sırasında, yani iflâs kararından önce yapılan masraflar da masa masrafı niteliğindedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Peer-Review: Externes Peer-Review-Verfahren.

Interessenkonflikt: Der/die Autorinnen unterliegt/unterliegen keinem Interessenkonflikt.

Finanzielle Unterstützung: Der/die Autorinnen erklärt/en, dass diese Studie keine finanzielle Unterstützung erhalten hat.

EXTENDED SUMMARY

In the first paragraph of Article 160 of the Execution and Bankruptcy Law, it is regulated that the creditor requesting bankruptcy is responsible for the expenses until the first creditors' meeting. In the second paragraph of the same article, it is stipulated that the court shall request these expenses, as well as all the notification expenses required for the legal remedies of the bankruptcy decision, as an advance payment.

One purpose of Article 160 of the Execution and Bankruptcy Law is to protect the state's public resources by securing bankruptcy expenses. In other words, the basis of this provision is the idea of preventing the state from having to undertake bankruptcy expenses. Another purpose of this regulation is to prevent the bankruptcy procedure from being dragged out.

Considering Article 160 of the Enforcement and Bankruptcy Law, it can be said that the expenses until the first creditors' meeting and all the notification expenses required for legal remedies of the bankruptcy decision are included in the scope of the bankruptcy expense advance. However, there is no clear regulation in the Law regarding which expense items the bankruptcy expense advance consists of and the amount of the advance. At this point, it would be appropriate to clearly regulate the expense items and amounts included in the scope of the bankruptcy expense advance. Such a regulation can prevent different practices among courts and increase the predictability of the expenses related to the bankruptcy process for creditors.

The advance on bankruptcy expenses should not be requested at the beginning of the proceedings. This is because the advance payment is not required at this stage, nor is it legally obligatory. The advance on bankruptcy expenses should be requested together with the depository decision in bankruptcies with proceedings, and after the determination of the reason for bankruptcy in bankruptcies without proceedings, before the decision stage. However, in cases where conservative measures are required, the advance on bankruptcy expenses related to these measures may be requested during the proceedings.

The deposit of the advance on bankruptcy expenses cannot be considered as a procedural requirement. The deposit of this advance payment may be considered as a formal condition for the court to make a bankruptcy decision.

The Enforcement and Bankruptcy Law provides for the application of the advance on bankruptcy expenses not only in general bankruptcy proceedings, but also in bankruptcy proceedings specific to bills of exchange (Art. 176, 160 of the EBL) and in bankruptcy without proceedings (Art. 181, 160 of the EBL). However, Article 160 of the Enforcement and Bankruptcy Law, which regulates the advance on bankruptcy expenses, should not apply in cases of direct bankruptcy where the debtor is obliged to request its own bankruptcy. In this case, pursuant to Article 325 of the Code of Civil Procedure, a peremptory term should be given to the relevant person for the deposit of the bankruptcy advance, and if the advance is not deposited within this period, it should be decided to pay the advance from the Treasury.

In order to ensure that people with financial difficulties have access to the court, it is of great importance that the legal aid institution operates effectively in terms of the advance payment for bankruptcy expenses. In this context, individuals who would be in financial difficulty if they could meet the advance payment for bankruptcy expenses and whose bankruptcy request is not clearly unfounded may apply for legal aid.

The court cannot make a bankruptcy decision unless the creditor requesting bankruptcy pays the advance payment for bankruptcy expenses. Therefore, the court must give the creditor a peremptory term to make the advance payment, and if the advance payment is not made within this period, the bankruptcy case must be dismissed. However, if the bankruptcy decision is made without the bankruptcy advance payment or with a partial payment, and the parties do not complete the necessary advance payment, the remaining advance payment must be covered by the State Treasury.

According to Article 160 of the Execution and Bankruptcy Law, expenses covered from the advance deposited by the creditor requesting bankruptcy should be considered as desk expenses. At this point, not only expenses incurred after the bankruptcy decision but also during the bankruptcy proceedings, that is, before the bankruptcy decision, are also considered as desk expenses.

KISALTMALAR

AD	: Adalet Dergisi
AHBVÜ	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
AJP/PJA	: Aktuelle Juristische Praxis/Pratique Juridique Actuelle
Art.	: Artikel
Aufl.	: Auflage
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B. No	: Başvuru Numarası
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
BISchK	: Blätter für Schuldbetreibung und Konkurs
Bs.	: Bası
Bearb.	: Bearbeiter
C.	: Cilt
c.	: cümle
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu
Hrsg.	: Herausgeber
İzBD	: İzmir Barosu Dergisi
İİK	: İcra ve İflâs Kanunu
K.	: Karar

K. T.	: Karar Tarihi
karş.	: Karşılaştırınız
Lexpera	: www.lexpera.com.tr
m.	: madde
N.	: Nummer
R.G.	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
T.	: Tarih
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ZR	: Blätter für Zürcherische Rechtsprechung

KAYNAKÇA

- ALANGOYA Yavuz/YILDIRIM Kamil/DEREN-YILDIRIM Nevhis, *Medenî Usul Hukuku Esasları*, 8. Bs., Beta İstanbul, 2011.
- ALTAY Sümer, *Türk İflâs Hukuku*, C. I, Vedat Kitapçılık, 2004.
- ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder/TAŞPINAR AYVAZ Sema/HANAĞASI Emel, *İcra ve İflâs Hukuku*, 10. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder/TAŞPINAR AYVAZ Sema/HANAĞASI Emel, *Medenî Usul Hukuku*, 10. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- ARSLANPINAR TAT, Tuğçe, *Türk ve İsviçre İflâs Hukukunda Paylaştırma*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- AŞIK İbrahim/ORUÇ Yakup/TOK Ozan/SAÇAR Ömer Faruk, *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- AŞIK İbrahim/ERUYGUR K. Haluk, “İflas Davasında Muhafaza Tedbirleri”, *Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 109-156.
- ATALAY Oğuz, *Anonim Şirketlerin İflâsı*, İzmir, 1996 (Anonim Şirketler).
- ATALAY Oğuz, “Bankaların İflas Sebepleri ve İflas Davası”, *İzBD*, S. 2, 1997 s. 89-128 (Bankalar).
- ATALAY Oğuz, *Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, 15. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017 (Pekcanitez Usûl).
- ATALI Murat/ERMENEK İbrahim/ERDOĞAN Ersin, *İcra ve İflâs Hukuku*, 8. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024 (İcra).
- ATALI Murat/ERMENEK İbrahim/ERDOĞAN Ersin, *Medenî Usûl Hukuku*, 7. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- BAUMANN Werner, *Die Konkurseröffnung nach dem Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1979.

- BERKİN Necmeddin, “İflas Hukuku Bakımından Harç ve Masraflar”, *Ord. Prof. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan*, Ajans-Türk Matbaası, Ankara, 1964, s. 325-335 (Masraflar).
- BERKİN Necmeddin M., *İflâs Hukuku*, 4. Bs., Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1972 (İflâs).
- ERİŞİR Evrim, *Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- DELİDUMAN Seyithan, *İflâs Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002 (Alacaklılar Toplanması).
- DELİDUMAN Seyithan, *İflâsın Ertelenmesinin Etkileri*, Kocaeli, 2008 (İflâsın Ertelenmesi).
- DEYNEKLİ Adnan, “İcra ve İflas Kanununda 4949 Sayılı Kanunla Yapılan Sıra Cetveline İlişkin Değişiklikler”, *YÜHFD*, C. I, S. 2, 2005, s. 503-518.
- ERDÖNMEZ Güray, *İflâsta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- ERMAN Eyüp Sabri, “Kambiyo Senetlerine Müstenit İflâs”, *AD*, S. 7-10, 1967, s. 522-558.
- ERMENEK İbrahim, *İflâsın Ertelenmesi*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- FRITSCHI Eugen, *Verfahrensfragen bei der Konkursöffnung*, Schulthess Juristische Medien AG, 2010.
- GIROUD Roger, *Die Konkursöffnung und ihr Aufschub bei der Aktiengesellschaft*, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1981.
- GÖRGÜN L. Şanal/BÖRÜ Levent/KODAKOĞLU Mehmet, *Medenî Usûl Hukuku*, 12. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- GÖRGÜN L. Şanal/BÖRÜ Levent/KODAKOĞLU Mehmet, *İcra ve İflâs Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- GÜRDOĞAN Burhan, *İflâs Hukuku Dersleri*, Ajans-Türk Matbaası, Ankara, 1966.

- HUNKELER Daniel (Hrsg.), *Kurzkomentar SchKG*, 2. Aufl., Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2014 (Bearb.: DIGGELMANN, Peter).
- JAEGER C., *Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs*, Art. Institut O. Füssli, Zürich, 1911.
- JAEGER Carl/WALDER Hans Ulrich/KULL Thomas M./KOTTMANN Martin, *Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, Band II, 4. Aufl., Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich, 1997.
- KALE Serdar, “İflas Hukukunda Masa Yükümlülüğü Kavramı”, *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin’e Armağan*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 603-623.
- KANTARCIOğLU Servet, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 115. Maddesi Çerçevesinde Medenî Usûl Hukukunda Dava Şartlarının İncelenmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.
- KARSLI Abdurrahim, *İcra ve İflas Hukuku Esasları*, 4. Bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022.
- KILINÇ Ayşe, *Medenî Usûl Hukukunda Adli Yardım*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- KIRTILOğLU S. Serhat, *İflâs Davası*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- KONURALP Cengiz Serhat, *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- KREN KOSTKIEWICZ Jolanta, *SchKG Kommentar Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen*, 20. Aufl., Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2020.
- KREN KOSTKIEWICZ Jolanta/VOCK Dominik (Hrsg.), *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG*, 4. Aufl., Schulthess Juristische Medien AG, Zürich-Basel-Genf, 2017 (Bearb.: TALBOT, Philip).
- KURU Baki, *İflâs ve Konkordato Hukuku*, İstanbul, 1988 (İflâs).
- KURU Baki, “Dava Şartları”, *Makaleler*, Arıkan, 2006, s. 147-188.
- KURU Baki, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C. II, 6. Baskı, İstanbul, 2001.
- KURU Baki, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, 12. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2013 (El Kitabı).

- KURU Baki/AYDIN Burak, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- KÜÇÜK Alper Tunga, *Vakıaların Toplanması Açısından Teksif İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- KÜÇÜK Alper Tunga/TAHIROĞLU Fatih, "Tüzel Kişilerin Adli Yardımdan Yararlanıp Yararlanamayacağı Üzerine Düşünceler", *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 1, 2024, s. 253-282.
- LORANDI Franco, "Gedanken zur Effektivität unseres Systems zur Vollstreckung von Geldforderungen", *AJP/PJA*, 11/2020 s. 1396-1422.
- LORANDI, Franco/CAMPONOV, Rico A., "Ein Vorschlag zur Revision des SchKG – Kautionspflicht, Vorschusspflicht, Armenrecht und Art. 169 SchKG bei Konkurs- und Nachlassmassen im Visier", *Der Schweizer Treuhänder*, 7-8/92.
- MUŞUL Timuçin, *İcra ve İflâs Hukuku*, 5. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- ORUÇ Yakup/BİLGE Furkan, "Türk İflâs Hukukunda Tasfiye Masrafları Bağlamında İflâs Tasfiyesinin Akıbetinin Belirlenmesi", *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 2, 2024, s. 696-720.
- OSKAY Mustafa/KOÇAK Coşkun/DEYNEKLİ Adnan/DOĞAN Ayhan, *İİK Şerhi 100-176/b Maddeler*, C. 3, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.
- ÖZBEK Mustafa Serdar, *Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avantı*, 4. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- PEKCANITEZ Hakan, *Anonim Ortaklıkların İflâsı*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1991.
- PEKCANITEZ Hakan, *Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017 (Pekcanitez Usûl).
- PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Oğuz/ÖZEKES Muhammet, *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 11. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.

- PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral/ÖZEKES Muhammet, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 10. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- PEKSÖZ Vildan, “Hak Düşürücü Sürelerin Dava Şartı Olarak Nitelendirilme(me)si”, *AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(1), 2024, s. 101-126.
- STAEHELIN Adrian, “Die Revision des SchKG”, *BISchK*, 1990, s. 161-175.
- STAEHELIN Adrian/BAUER Thomas/STAEHELIN Daniel (Hrsg.), *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs II*, 2. Aufl., Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2010 (Bearb.: NORDMANN, Philippe).
- TANRIVER Süha, *Medenî Usûl Hukuku*, C. I, 5. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- TORAMAN Barış, *İcra ve İflâs Kanunu’na Göre Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflâsın Ertelenmesi Talebi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- TÜRK Ahmet, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları (TTK m. 324)*, Nobel, 1999.
- ULUKAPI Ömer, *İcra ve İflâs Hukuku*, Mimoza Yayınları, Konya, 2015.
- ÜSTÜNDAĞ Saim, *İflâs Hukuku*, 8. Bs., İstanbul, 2009.
- VOCK Dominik/MEISTER-MÜLLER, Danièle, *SchKG-Klagen nach der Schweizerischen ZPO*, 2. Aufl., Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2018.
- YILDIRIM Mehmet Kâmil/DEREN-YILDIRIM Nevhis, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Bs., Beta, İstanbul, 2016.
- YILMAZ Ejder, *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri*, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001.
- YILMAZ Ejder, “Borçlunun İhtiyarıyla Kendi İflâsını İstemesi Durumunda Mahkemenin İnceleme Yetkisi”, *Makaleler*, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 475-510 (Borçlunun İhtiyarı).
- YILMAZ Ejder, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016 (Şerh).

